

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

૨/ ફર્સ્ટ અપીલ નંબર ૫૩૪૯/૨૦૧૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ જે. બી. પારડીવાલા

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ વિરેશકુમાર બી. માયાણી

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા
૨	પત્રકારને સંદર્ભ કરવામાં આવશે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની ઉચિત નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતનું બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટને સંબંધિત કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે ?	ના
૫	આ ચુકાદાને ગૌણ ન્યાયતંત્રમાં પરિપત્રીત કરો.	

=====

પ્રાઈમ કોટેક્સ પ્રાઈવેટ લિમિટેડ

વિરુદ્ધ

બેંક ઓફ બરોડા

=====

ઉપસ્થિતિ :

અપીલકર્તા નંબર ૧ માટે આદિત્ય એ. ગુપ્તા (૭૮૭૫)

અપીલકર્તા નંબર ૧ માટે મોહિત એ. ગુપ્તા (૮૯૬૭)

પ્રતિવાદી નંબર ૧ માટે ભાસ્કર શર્મા (૯૨૦૯)

=====

કોરમ: માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ જે. બી. પારડીવાલા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ વિરેશકુમાર બી. માયાણી

તારીખ: ૧૮/૧૨/૨૦૧૯

મૌખિક ચુકાદો

(પર: માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ જે. બી. પારડીવાલા)

૧. આ પ્રથમ અપીલ કોમર્શિયલ કોર્ટ્સ, કોમર્શિયલ ડિવિઝન અને કોમર્શિયલ એપેલેટ ડિવિઝન ઓફ હાઈકોર્ટ્સ એક્ટ, ૨૦૧૫ [સંક્ષિપ્તમાં "ધ એક્ટ, ૨૦૧૫"] ની કલમ ૧૩ હેઠળ મૂળ વાદીના આગ્રહથી છે અને કોમર્શિયલ કોર્ટ, અમદાવાદ દ્વારા ૦૪/૦૭/૨૦૧૮ ના રોજ દાખલ કરાયેલ ચુકાદો અને હુકમનામા વિરુદ્ધ નિર્દેશિત છે, જે કોમર્શિયલ સુટ નંબર ૧૦/૨૦૧૮ માં છે, જે અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.

૨. અરજી એકિઝબિટ ૨૨ પ્રતિવાદી-બેંક દ્વારા દીવાની કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૦૮ [સંક્ષિપ્તમાં "સીપીસી"] ના આદેશ ક્રમાંક VII નિયમ ૧૧ ની જોગવાઈઓ હેઠળ એ આધાર પર દાવાને રદ કરવા માટે દાખલ કરવામાં આવી હતી કે આ દાવો રિકવરી એન્ડ ડેટ્સ એન્ડ બેન્કરપ્સી એક્ટ, ૧૯૯૩ [સંક્ષિપ્તમાં "ધ એક્ટ, ૧૯૯૩"] ની જોગવાઈઓ દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.કોમર્શિયલ કોર્ટ દ્વારા અરજી એકિઝબિટ ૨૨ને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને ફરિયાદને નકારી કાઢવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

૩. વાણિજ્યિક અદાલત દ્વારા દાવાને નકારી કાઢતા પસાર કરાયેલા આદેશથી અસંતુષ્ટ, અપીલકર્તા-મૂળ વાદી અહીં વર્તમાન અપીલ સાથે અદાલત સમક્ષ છે.

૪. આ મુકદ્દમાનો સંબંધ એ મુદ્દા સાથે છે કે શું કોમર્શિયલ કોર્ટે એ આધાર પર ફરિયાદને નકારી કાઢી હતી કે દાવો ચાલવાપાત્ર નથી, તેથી આપણે સૌ પ્રથમ બેંક સામે અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ દીવાની દાવો તપાસવો જોઈએ.અહીં અપીલકર્તાએ અમદાવાદ ખાતેની સિટી સિવિલ કોર્ટમાં કોમર્શિયલ કોર્ટ સમક્ષ કોમર્શિયલ કેસ નંબર ૧૦/૨૦૧૮ દાખલ કર્યો હતો, જેમાં નીચેની રાહતોની પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી:

૨૯(એ) એ વાતથી ખુશ છીએ કે વાદીને ૧૩/૦૩/૨૦૧૫ની મંજૂરી પત્રની શરતો અનુસાર અને વાદી દ્વારા કરારની કામગીરીને ધ્યાનમાં રાખીને કોર્પોરેટ બાંધધરી આપનાર તરીકે મુક્ત કરવામાં આવે છે.

(બી) પ્રતિવાદીને કરારનો પોતાનો ભાગ કરવા માટે નિર્દેશિત કરવામાં આનંદ થાય છે કારણ કે વાદીએ પહેલેથી જ કરારનો પોતાનો ભાગ કર્યો છે અને તે મુજબ, પ્રતિવાદીએ ન્યાયના હિતમાં આ સંદર્ભમાં તમામ જરૂરી કાર્યવાહી, કાર્યો અને હસ્તાક્ષરો લેવા અથવા કરાવવા જોઈએ.

(સી) પ્રતિવાદીને કંપની રજિસ્ટ્રાર પાસેથી પોતાનો ચાર્જ દૂર કરવા માટે તમામ જરૂરી પગલાં લેવા અને વાદીને જરૂરી નો-ડ્યુ/નો કલેઇમ સર્ટિફિકેટ ઇશ્યૂ કરવા અને ન્યાયના હિતમાં પ્રતિવાદી બેંકનો ચાર્જ કંપની રજિસ્ટ્રાર, અમદાવાદના રેકર્ડમાંથી દૂર કરવાના હેતુથી કોર્ટ કમિશનરની નિમણૂક કરવા માટે ફરજિયાત મનાઈ હુકમ ઇશ્યૂ કરતાં આનંદ થાય છે.

(ડી) ન્યાયના હિતમાં પ્રતિવાદી દ્વારા ૧૩/૦૩/૨૦૧૫ની મંજૂરી પત્રની શરતોના ભંગ બદલ વાદીની તરફેણમાં હુકમનામા પસાર થયાની તારીખથી અંતિમ અનુભૂતિ સુધી વાર્ષિક ૧૨ ટકા વ્યાજ સાથે ૨૦૦૦૦૦૦૦૦ રૂપિયાના નુકસાની વળતર આપતા આનંદ અનુભવો.

(ઈ) ન્યાયના હિતમાં યોગ્ય માનવામાં આવે તેવા અન્ય અને વધુ આદેશો પસાર કરવામાં આનંદ અનુભવે છે.

૫. ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા અન્ય નિવેદનો નીચે મુજબ છે:

૫.૧ વાદી એ ભારતીય કંપની ધારા, ૧૯૫૬ હેઠળ નોંધાયેલી કંપની છે, જેની નોંધાયેલ ઓફિસનું સરનામું ઉપર જણાવેલ કારણ શીર્ષકમાં દર્શાવેલ સરનામે છે. પ્રતિવાદી બેંકિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટ, ૧૯૪૯ હેઠળની બેંકિંગ કંપની છે, જેની એક શાખાની કચેરી વર્તમાન મુકદ્દમાના કારણ શીર્ષકમાં આપેલા સરનામે છે.

૫.૨ વાદી જણાવે છે કે તે કોટન જીનિંગ અને પ્રેસિંગના વ્યવસાયમાં રોકાયેલ છે અને હાલમાં લગભગ ૫૦ કર્મચારીઓને રોજગારી આપે છે.

પ.૩ પ્રતિવાદી રાષ્ટ્રીયકૃત બેંક છે અને બેંકિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટ, ૧૯૪૮ની જોગવાઈઓ અનુસાર બેંકિંગના વ્યવસાયમાં રોકાયેલી છે.

પ.૪ વાદી પ્રતિવાદી સામે વર્તમાન દાવો દાખલ કરવા માટે બંધાયેલો છે કારણ કે પ્રતિવાદીએ ૧૩/૦૩/૨૦૧૫ની મંજૂરી પત્ર મુજબ વાદીને મુક્ત કરવા માટે સંમત થયા હોવા છતાં કોર્પોરેટ ગેરંટીનો ઉપયોગ કર્યો છે અને તેનો અમલ કરી રહ્યો છે.હાલનો દાવો દાખલ કરવા માટે કાર્યવાહીનું કારણ આપતી સંક્ષિપ્ત હકીકતો એ છે કે બેંકે વાદીને કોર્પોરેટ ગેરંટીમાંથી મુક્ત કરવા માટે સંમતિ આપી હતી કે વાદી બે વધારાની મિલકતો જામીન તરીકે આપે જે અંગે સંમતિ આપવામાં આવી હતી.વાદીએ કરારનો પોતાનો ભાગ નિભાવ્યો અને એકવાર વાદીએ કરારનો પોતાનો ભાગ નિભાવ્યો, પ્રતિવાદી કરારનો પોતાનો ભાગ નિભાવવામાં નિષ્ફળ ગયો.

પ.૫ વાદી જણાવે છે કે મેસર્સ એબીસી કોટસ્પિન પ્રાઇવેટ લિમિટેડ નામની કંપની (જેને હવે પછી "એબીસી કોટસ્પિન" તરીકે ઓળખવામાં આવશે) ધંધાકીય હેતુઓ માટે પ્રતિવાદી બેંક પાસેથી લોન મેળવવા ઇચ્છતી હતી અને તેથી, ધિરાણ સુવિધાઓ મેળવવાના હેતુથી પ્રતિવાદી બેંક દ્વારા સંપર્ક કરવામાં આવ્યો હતો.એવું જણાય છે કે પ્રતિવાદી બેંક દ્વારા ૧૮/૧૧/૨૦૧૨ ના મંજૂરી

પત્ર અને ૧૪/૦૩/૨૦૧૩ ના વધારાના મંજૂરી પત્ર દ્વારા એબીસી કોટસ્પિનની તરફેણમાં નીચેની ધિરાણ સુવિધાઓ મંજૂર કરવામાં આવી હતી:

ધિરાણ સુવિધા	રકમ
એલ/સી સબ લિમિટ પેકિંગ ક્રેડિટ હેઠળ પેકિંગ ક્રેડિટ કમ એફબીપી/એફબીડી (૧૫૦૦૦૦૦) પેકિંગ ક્રેડિટ	૩૪૦૦૦૦૦૦૦
બી.પી./બી.ડી./એફ.બી.ડી. (એમ.પી.બી.એફ.ની બહાર એલ/સી હેઠળ)	રૂપિયા ૨૫૦૦૦૦૦૦૦૦
નોશનલ સી.ઈ.એલ. (૫૯ કરોડ રૂપિયાની ક્રેડિટ એક્સપોઝર મર્યાદાના ૫ ટકા હોવાને કારણે)	રૂપિયા ૩૦૦૦૦૦૦૦૦
એલ/સી હેઠળ એફબીપી/એફબીડી [૯૦ દિવસ સુધી દેખાવ/ઉપયોગ] (એમપીબીએફની બહાર)	૭૫૦૦૦૦૦૦૦
કુલ	રૂપિયા ૧૩૭૦૦૦૦૦૦૦

પ.૬ વાદી જણાવે છે કે મેસર્સ એબીસી કોટસ્પિનને મંજૂર કરાયેલી લોનની રકમની બાંયધરી આપવા માટે વાદી દ્વારા પ્રતિવાદી બેંકની તરફેણમાં ૧૬/૦૮/૨૦૧૩ની ૭૫ કરોડ રૂપિયાની કોર્પોરેટ ગેરંટી કરવામાં આવી હતી.

પ.૭ વધુમાં, એવું જણાય છે કે કુલ ધિરાણ સુવિધાઓ ૧૩૭ કરોડ રૂપિયાની હોવાથી વાદી દ્વારા પ્રતિવાદી બેંકની તરફેણમાં ૦૭/૧૧/૨૦૧૩ની કોર્પોરેટ ગેરંટી અમલમાં મૂકવામાં આવી હતી.

પ.૮ એવું જણાય છે કે ત્યારબાદ ૧૩૭ કરોડ રૂપિયાની ધિરાણ સુવિધાઓની સમીક્ષા કરવામાં આવી હતી અને ૨૫/૦૨/૨૦૧૪ની મંજૂરી પત્ર મુજબ કુલ ધિરાણ મર્યાદા ૪૮૭ કરોડ રૂપિયા સુધી વધારવામાં આવી હતી, જે નીચે મુજબ જણાવવામાં આવી છે:

ધિરાણ સુવિધા	રકમ
એલ/સી સબ લિમિટ પેકિંગ ક્રેડિટ હેઠળ	૩૪૦૦૦૦૦૦૦૦
પેકિંગ ક્રેડિટ કમ એફબીપી/એફબીડી	(૧૫૦૦૦૦૦૦)
પેકિંગ ક્રેડિટ	
બી.પી./બી.ડી./એફ.બી.ડી.	રૂપિયા
(એમ.પી.બી.એફ.ની બહાર એલ/સી	૨૫૦૦૦૦૦૦૦૦૦

હેઠળ)	
નોશનલ સી.ઈ.એલ. (૫૯ કરોડ રૂપિયાની ક્રેડિટ એક્સપોઝર મર્યાદાના ૫ ટકા હોવાને કારણે)	રૂપિયા ૩૦૦૦૦૦૦૦
એલ/સી હેઠળ એફબીપી/એફબીડી [૯૦ દિવસ સુધી દૃષ્ટિ/ઉપયોગ] (એમપીબીએફની બહાર)	રૂપિયા ૪૨૫૦૦૦૦૦૦૦
કુલ	રૂપિયા ૪૮૭૦૦૦૦૦૦૦

પ.૯ વાદી જણાવે છે કે ઉપરોક્ત સુવિધાઓ સુરક્ષિત કરવા માટે વાદી દ્વારા પ્રતિવાદી બેંકની તરફેણમાં ૨૮/૦૨/૨૦૧૪ની તારીખની ૩૫૦ કરોડ રૂપિયાની કોર્પોરેટ ગેરંટી કરવામાં આવી હતી.

પ.૧૦ વાદી જણાવે છે કે તે ઉપરોક્ત જવાબદારીમાંથી મુક્ત થવા માંગે છે અને તેથી, મેસર્સ એબીસી કોટસ્પિનની રકમના સંદર્ભમાં તેની જવાબદારીમાંથી મુક્ત કરવા માટે પ્રતિવાદી બેંકનો સંપર્ક કર્યો હતો.તેથી, ૧૩/૦૩/૨૦૧૫ની મંજૂરી પત્ર દ્વારા, જેમાં પક્ષકારો વચ્ચે સંમત થયેલી શરતો નોંધવામાં આવી હતી, એવું

જણાવવામાં આવ્યું હતું કે બે નવી મિલકતોની ગીરો અને તેમાં વર્ણવેલ બે ગીરો મિલકતોની મુક્તિ પર, વાદીની કોર્પોરેટ ગેરંટી મુક્ત કરવામાં આવશે.

પ.૧૧ નીચેના ગીરો મુક્ત કરવાનો પ્રસ્તાવ મૂકવામાં આવ્યો હતો અને નીચેના ગીરો ૧૩/૦૩/૨૦૧૫ની મંજૂરી પત્ર હેઠળ નીચે મુજબ કરવામાં આવ્યા હતા:

પ્રકાશિત કરવા માટે પ્રસ્તાવિત મિલકતો:

એ. જમીન અને જીર્ણોદ્ધાર ફેક્ટરીનું મકાન ગુટ નંબર ૧, સર્વે નંબર ૧૦૨, ગામ બદનાપુર, જલના-ઔરંગાબાદ હાઇવે, મહારાષ્ટ્રમાં વાદીના નામે આવેલું છે.

બી. ફેક્ટરી જમીન અને મકાન અને પ્લાન્ટ અને મશીનરી સ્થિત સર્વે નંબર ૧૮/૨, ગામ લાઠીદાદ, તાલુ. બોટાદ, જી.ભાવનગર એબીસી કોટરિપન નામે.

નવી કોલેટરલ સિક્યોરિટીઝ ઉમેરવામાં આવી:

એ. ૧૩મા માળે આવેલી ઓફિસ, રીજન્ટ ચેમ્બર્સ, નરીમાન પોઈન્ટ, મુંબઈ
એબીસી કોટસ્પિનના નામે.

બી. ફ્લેટ સી-૪૦૪, પ્રથના રેસિડેન્સી, વાંદમેત્રા ક્રોસ રોડ, ગોટા, અમદાવાદ
ખાતે શ્રી આશિષ એસ જોબનપુત્રના નામે આવેલો છે.

પ.૧૨ ઉપર વર્ણવેલ બે મિલકતોની ગીરો અને ઉપર વર્ણવેલ નવી કોલેટરલ
સિક્યોરિટીઝની ગીરો મુક્ત થવા પર, વાદીની કોર્પોરેટ ગેરંટી નીચે ટાંકવામાં
આવી છે તે મુજબ મુક્ત થશે:

"ર.ગટ નંબર ૧ સર્વે નંબર ૧૦૨, ગામ બદનાપુર, જલના
ઔરંગાબાદ હાઇવે, મહારાષ્ટ્ર ખાતે આવેલી જીર્નીંગ ફેક્ટરીની
જમીન અને મકાન પ્રાઇમ કોટેક્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડના નામે મુક્ત
કર્યા બાદ અને નવી મિલકતો પર ઇક્વિટેબલ મોર્ટગેજ દ્વારા ચાર્જ
બનાવ્યા બાદ મેસર્સ પ્રાઇમ કોટેક્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડની કોર્પોરેટ
ગેરંટી મુક્ત કરવામાં આવશે.

પ.૧૩ ઉપર વર્ણવ્યા મુજબ નવી કોલેટરલ મિલકતોની ગીરો
૦૫/૦૬/૦૫/૨૦૧૫ ના રોજ પ્રતિવાદીની તરફેણમાં કરવામાં આવી હતી.

પ.૧૪ ૦૭/૦૫/૨૦૧૫ અને ૦૮/૦૫/૨૦૧૫ના રોજ વાદીની મિલકત સહિત બંને મિલકતોના ગીરો મુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા અને તેના સંબંધમાં તમામ ટાઈટલ દસ્તાવેજો વાદીને પરત કરવામાં આવ્યા હતા.

પ.૧૫ તે, તે અત્યંત સ્પષ્ટ છે કે ૧૩/૦૩/૨૦૧૫ની મંજૂરી પત્ર મુજબ કોર્પોરેટ ગેરંટીની મુક્તિ માટે તમામ સંબંધિત નિયમો અને શરતોનું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું અને તેથી, પ્રતિવાદી નંબર ૫ મેસર્સ પ્રાઈમ કોટેક્સ પ્રાઈવેટ લિમિટેડને ૧૩/૦૩/૨૦૧૫ની મંજૂરી પત્રની શરતો અને નિયમો મુજબ મુક્ત કરવામાં આવી હતી.

પ.૧૬ જો કે, મંજૂરીની શરતોના ભંગમાં, પ્રતિવાદી બેંકે દેવા વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ વર્તમાન વાદી સામે વસૂલાત માટે મૂળ અરજી દાખલ કરી હતી.વાદીનું કહેવું છે કે, અમદાવાદ ખાતેના દેવા વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલ-૧ સમક્ષ મૂળ અરજીમાં તેને ખોટી રીતે પક્ષકાર બનાવવામાં આવ્યો હતો.કે વાદીએ તેના લેખિત નિવેદનમાં માનનીય ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ મુક્ત થવાનો દાવો કર્યો છે.

પ.૧૭ વાદી જણાવે છે કે ૧૩/૦૩/૨૦૧૫ની મંજૂરી પત્રની શરતોના ભંગમાં પ્રતિવાદીએ આર.ઓ.સી.માંથી તેના આરોપને દૂર કરવામાં પણ નિષ્ફળ રહ્યા

છે, જે હજુ પણ કંપનીઓના રજિસ્ટ્રારના રેકૉર્ડમાં પ્રતિબિંબિત થાય છે.કે વાદી જણાવે છે કે પ્રતિવાદી દ્વારા આવી ઉપેક્ષા અને કરારના ભંગને કારણે તેને ભારે નુકસાન થયું છે.વાદીને પણ ભારે નુકસાન થયું છે અને પ્રતિષ્ઠાનું નુકસાન થયું છે કારણ કે વાદી અન્ય કોઈ બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા પાસેથી કોઈ પણ નાણાકીય સહાય લેવા માટે અસમર્થ બન્યો છે કારણ કે ROC રેકૉર્ડમાં ચાર્જ બહાર પાડવામાં ન આવ્યો હોવાથી એવી પરિસ્થિતિ ઊભી થઈ છે કે વાદી અન્ય કોઈ બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થાની તરફેણમાં મુક્ત કરેલી મિલકતો ચાર્જ કરી શકતો નથી.આવી અસમર્થતાને કારણે ભારે નુકસાન થયું છે કારણ કે વાદીએ વ્યવસાયને કારણે નોંધપાત્ર નફો કરવાની તમામ વ્યવસાયિક તકો ગુમાવી દીધી છે, જે વધારી શકાય તેમ હતી.તેવી જ રીતે, નાણાંના અભાવે બજારમાં ટકી ન શકવાને કારણે તેને પ્રતિષ્ઠાનું પણ ભારે નુકસાન થયું છે.

૫.૧૮ વાદી જણાવે છે કે પ્રતિવાદીએ દૂષિત ભાવનાથી અને વાદીને હેરાન કરવા માટે મેસર્સ એબીસી કોટસ્પિન સામે દાખલ કરેલા કેસમાં તેને સંડોવ્યો છે.આ કેસમાં આવા ખોટા સંકેત અને એબીસી કોટસ્પિનની વિશાળ જવાબદારીને જોતાં, ઘણા ગ્રાહકો વાદી સાથે વ્યવહાર કરવાથી દૂર રહ્યા છે, જેના પરિણામે વ્યવસાયમાં વધુ નુકસાન થયું છે અને પ્રતિષ્ઠાનું પણ નુકસાન થયું છે.

પ.૧૯ આ ઉપરાંત આર.ઓ.સી.માંથી ચાર્જ દૂર ન કરવાને કારણે, અન્ય કોઈ બેંક વાદીને કામગીરીના વિસ્તરણ માટે લોન આપવા તૈયાર નહોતી અને તેથી પ્રતિવાદી દ્વારા કરારના ભંગને કારણે વાદી પોતાનો વ્યવસાય વધારી શક્યો નથી.તેનાથી વિપરીત, પ્રતિવાદી બેંકની ચૂકવે કારણે વાદીએ ઘણો વ્યવસાય ગુમાવ્યો છે અને તેથી, પ્રતિવાદી તેને થયેલા નુકસાન માટે વાદીને વળતર આપવા માટે જવાબદાર છે.

પ.૨૦ વાદીએ ધંધાના નુકસાન તેમજ પ્રતિષ્ઠાના નુકસાનને કારણે ૨૦ કરોડ રૂપિયાના નુકસાનની રકમ નક્કી કરી છે.એવું કહી શકાય કે નુકસાનની ગણતરી કરવા માટે કોઈ ચોક્કસ ફોર્મ્યુલા નથી, જો કે વાદીની આવક અને તેના દ્વારા રોકાણ કરાયેલી મૂડીને જોતાં એવું નિશ્ચિતપણે કહી શકાય કે તેને ઓછામાં ઓછું ૨૦ કરોડ રૂપિયાનું નુકસાન થયું છે.

પ.૨૧ કોર્પોરેટ ગેરંટીની મુક્તિ માટે પૂર્વશરતો પૂરી કર્યા પછી, પ્રતિવાદીને વાદી દ્વારા આર.ઓ.સી.માંથી તેના આરોપને દૂર કરવા માટે ઘણી વખત વિનંતી કરવામાં આવી હતી, પરંતુ કોઈ ફાયદો થયો ન હતો.

પ.૨૨ વાદી જણાવે છે કે ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગો અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીને ધ્યાનમાં રાખીને, વાદી તેના દ્વારા દાવો કરાયેલા નુકસાન માટે હકદાર

છે અને વધુમાં પ્રતિવાદી બેંકને ROC રેકૉર્ડમાંથી તાત્કાલિક ચાર્જ દૂર કરવા માટે કાયમી મનાઈ હુકમ દ્વારા નિર્દેશિત કરવાની જરૂર છે.વાદી તેની કોર્પોરેટ ગેરંટીની મુક્તિ અંગે પ્રતિવાદી પાસેથી પુષ્ટિ મેળવવા માટે પણ હકદાર છે.

પ.૨૩ વાદી જણાવે છે કે આ એક બાહ્ય કેસ છે અને સગવડનું સંતુલન વાદીની તરફેણમાં છે અને તેથી, વાદી તેના દ્વારા પ્રાર્થના કરાચેલી રાહતો માટે હકદાર છે.

પ.૨૪ વાદી જણાવે છે કે આ માનનીય કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રમાં કાર્યવાહીનું કારણ ઊભું થયું છે, કારણ કે મંજૂરી પત્ર અમદાવાદમાં વાદી દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યો હતો, તેના પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા અને તે વાદીને મળ્યો હતો, લોન કરાર અમદાવાદમાં કરવામાં આવ્યો હતો, લોનની રકમ અમદાવાદ જિલ્લામાં ખલેલ પહોંચાડવામાં આવી હતી અને પ્રતિવાદી અમદાવાદના પ્રદેશમાં રહે છે અને નફા માટે ધંધો કરે છે.કાર્યવાહીનું કારણ ત્યારે ઊભું થયું જ્યારે પ્રતિવાદી બેંક દ્વારા ૧૩/૦૩/૨૦૧૫ની મંજૂરી પત્રક બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું, જ્યારે મંજૂરી પત્રકની શરતો અનુસાર નવી કોલેટરલ મિલકતોનું ગીરો ૦૫/૦૬/૦૫/૨૦૧૫ના રોજ કરવામાં આવ્યું હતું અને ત્યારબાદ ૦૭/૦૮/૦૫/૨૦૧૫ના રોજ બે ગીરો મિલકતો મુક્ત કરવામાં આવી હતી.તેથી, વર્તમાન દાવો ત્રણ વર્ષની સમય મર્યાદાની અંદર દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.

૬. આમ, એવું જણાય છે કે અપીલકર્તાએ ૧૩મી માર્ચ, ૨૦૧૫ના મંજૂરી પત્ર પર આધાર રાખીને ઘોષણા માટે પ્રાર્થના કરી હતી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, અપીલકર્તા ૧૩ માર્ચ, ૨૦૧૫ના મંજૂરી પત્રની શરતો અનુસાર કરારની કામગીરી લાગુ કરવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યો છે. ઉપરોક્ત આપણને ૧૩મી માર્ચ, ૨૦૧૫ના મંજૂરી પત્ર તરફ દોરી જાય છે. તે જ આ પ્રમાણે વંચાય છે:

બેંક ઓફ બરોડા

BOB/MIDAHM/૨૦૧૫/૫૯

૧૩/૦૩/૨૦૧૫

મેસર્સ એ.બી.સી. કોટસ્પિન પ્રાઇવેટ લિમિટેડ

સી/૪, નિકુમ્મ કોમ્પ્લેક્સ, રિલાયન્સ હાઉસની નજીક

ઓફ:સી. જી. રોડ, એલિસબ્રિજ,

અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૬

શ્રીમાન સાહેબ,

અમે તમને જણાવતા આનંદ અનુભવીએ છીએ કે નીચેની ધિરાણ સુવિધાઓને બેંક દ્વારા પરિશિષ્ટ-ડીમાં જણાવેલ નિયમો અને શરતો પર -૧૨-મહિના એટલે કે ૨૨/૦૨/૨૦૧૬ સુધીના સમયગાળા માટે મંજૂર/સમીક્ષા કરવામાં આવી છે.

(૩. ના આંકડા કરોડોમાં છે)

સુવિધાઓ	હાલની મર્યાદાઓ	સૂચિત મર્યાદાઓ
પેકિંગ ક્રેડિટ કમ	૩૪	૩૪
એફ.બી.પી./એફ.બી.ડી. (એલ/સી હેઠળ ૯૦ દિવસ સુધીની ચુકવણી)		
બી.પી./બી.ડી./એફ.બી.પી./એફ.બી.ડી. (૯૦ દિવસ સુધીની વપરાશ) (એલ/સી હેઠળ અને એમ.પી.બી.એફ.ની બહાર)	૨૫	૨૫
એલ.સી. હેઠળ	૪૨૫	૪૨૫
એફ.બી.પી./એફ.બી.ડી. [એમ.પી.બી.એફ.ની બહાર ૯૦ દિવસ સુધી ઉપયોગ]		
કુલ	૪૮૪	૪૮૪
નોશનલ સી.ઈ.એલ. (૩. ૫૯ કરોડની ક્રેડિટ એક્સપોઝર મર્યાદાના ૫ ટકા હોવાને કારણે)	૩	૩
એન.એફ.બી. ટોટલ	૩	૩

વધારાની શરતો અને નિયમો:

૧. અમને વસૂલવામાં આવેલી હાલની કોલેટરલ સિક્યોરિટી (છેલ્લી મંજૂરીમાં સ્વીકારવામાં આવેલી ૧૪.૭૨ કરોડ રૂપિયાની કિંમત) ને નીચે મુજબ સમાન બજાર મૂલ્ય ધરાવતી નવી કોલેટરલ્સ સાથે બદલવાની મંજૂરી આપવી.

પ્રકાશિત કરવા માટે પ્રસ્તાવિત મિલકતો:

પ્રાઈમ કોટેક્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડના નામે ગુટ નંબર ૧, સર્વે નંબર ૧૦૨, ગામ બદનાપુર, જલના-ઔરંગાબાદ હાઇવે, મહારાષ્ટ્ર ખાતે આવેલી જીર્નીંગ ફેક્ટરીની જમીન અને મકાન.

ફેક્ટરી જમીન અને મકાન અને પ્લાન્ટ અને મશીનરી સ્થિત સર્વે નંબર ૧૮/૨, ગામ:લાઠીદાદ, તા. બોટાદ, જી.કંપનીના નામે ભાવનગર.

નવી કોલેટરલ સિક્યોરિટીઝ પ્રસ્તાવિત:

કંપનીના નામે ૧૩મા માળે, રીજન્ટ ચેમ્બર્સ, નરીમાન પોઈન્ટ, મુંબઈ ખાતે આવેલી ઓફિસ.

સી-૪૦૪, પ્રથના રેસિડેન્સી, વાંદમેતરમ કોસ રોડ, ગોતા, અમદાવાદ ખાતે શ્રી આશિષ એસ જોબનપુત્રના નામે આવેલો ફ્લેટ.

મહેરબાની કરીને નોંધ કરો કે પ્રસ્તાવિત/નવી જામીનગીરીનું તાજું મૂલ્યાંકન બેંકના મંજૂર મૂલ્યાંકનકાર દ્વારા કરવામાં આવશે અને હાલની જામીનગીરીના મૂલ્યની સરખામણીમાં પ્રસ્તાવિત જામીનગીરીના મૂલ્યમાં કોઈપણ ઘટાડો વધારાની જામીનગીરી અથવા ૧૦૦ ટકા રોકડ માર્જિન દ્વારા પૂરો પાડવામાં આવશે.કોલેટરલ સિક્યોરિટીઝનું કુલ મૂલ્ય રૂ.૧.૭૨ કરોડ રૂપિયા (છેલ્લી મંજૂરીમાં સ્વીકૃત હાલની કોલેટરલ સિક્યોરિટીનું મૂલ્ય) થી ઓછું ન હોવું જોઈએ.વધુમાં, નવી મિલકતો પર ચાર્જ બનાવ્યા પછી જ જામીન મુક્ત કરવામાં આવશે.

૨. મેસર્સ પ્રાઇમ કોટેક્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડની કોર્પોરેટ ગેરંટી જમીન અને મકાન જિર્નીંગ ફેક્ટરી ગુટ નંબર ૧, સર્વે નંબર ૧૦૨, ગામ બદનાપુર, જલના-ઔરંગાબાદ હાઇવે, મહારાષ્ટ્ર ખાતે આવેલી પ્રાઇમ કોટેક્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડના નામે મુક્ત થયા બાદ અને નવી મિલકતો પર ઇક્વિટેબલ મોર્ટગેજ દ્વારા ચાર્જ બનાવ્યા બાદ મુક્ત કરવામાં આવશે.

તમને વિનંતી છે કે તમે અમને ખાતરી કરો કે સામેલ પરિશિષ્ટ "ડી" માં ઉલ્લેખિત નિયમો અને શરતો અને ઉપર જણાવેલ નિયમો અને શરતો તમને સ્વીકાર્ય છે.

મહેરબાની કરીને નોંધ કરો કે ઉપરોક્ત નિયમો અને શરતો બેંકના વિવેકબુદ્ધિથી કોઇપણ સમયે બદલાઈ શકે છે.

અહીં દર્શાવેલ કોઇપણ નિયમો અને શરતોનું પાલન ન કરવાના કિસ્સામાં અને સમય સમય પર તેમજ સંબંધિત દસ્તાવેજોમાં અથવા અમને/બેંકને આપવામાં આવેલી કોઇપણ વિગતો/માહિતી ખોટી હોવાનું જણાય તો અથવા કોઇપણ વિકાસ અથવા પરિસ્થિતિઓના કિસ્સામાં જેમાં બેંકના મતે, તેના હિતને

આવી શરતો અથવા વિતરણો દ્વારા પૂર્વ-ન્યાયિક અસર થશે/થવાની સંભાવના છે, તો બેંક સુવિધાઓ/એડવાન્સ/લોન બંધ કરવાનો અને કોઈપણ સૂચના આપ્યા વિના કોઈપણ વિતરણ રોકવાનો અધિકાર અનામત રાખે છે.

ફૂપા કરીને નોંધ કરો કે મંજૂરીની શરતો મુજબ પ્રોસેસિંગ ચાર્જ અને ટી.ઈ.વી. અભ્યાસ ચાર્જ તમારા ખાતામાંથી અલગથી વસૂલવામાં આવશે અને તમને સૂચિત કરવામાં આવશે.

ઉપરોક્ત નિયમો અને શરતો સ્વીકાર્યા હોવાના પ્રતીક તરીકે યોગ્ય રીતે હસ્તાક્ષર કરેલ પત્રની બંધ નકલ પરત કરો.

તમારો વિશ્વાસુ,

એસડી/ –

(આશુતોષ મહેતા)

ઉપ મહાપ્રબંધક

અમે આ પત્ર અને આ પત્રના પરિશિષ્ટમાં જણાવેલી શરતો અને નિયમો સ્વીકારીએ છીએ.

એબીસી કોટસ્પિન પ્રાઇવેટ લિમિટેડ

એબીસી કોટસ્પિન પ્રાઇવેટ લિમિટેડ માટે

એસડી/-

એસડી/-

નિર્દેશક

જામીન.

૭. અમે એ હકીકતની પણ નોંધ લઈએ છીએ કે બેંકે મુખ્ય ઉધાર લેનાર અને બાંયધરી આપનાર સામે દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલ-૧, અમદાવાદ સમક્ષ મૂળ અરજી નંબર ૬૦૫/૨૦૧૫ દાખલ કરી હતી, જેમાં વાર્ષિક ૧૯ ટકાના દરે વ્યાજ સાથે માત્ર ૩૯૪૧૫૭૨૬૧૧=૨૯ રૂપિયાની વસૂલાત માટે અહીં અપીલકર્તાનો સમાવેશ થાય છે. બેંક દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી મૂળ અરજીને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલ અંતિમ આદેશ આ પ્રમાણે છે:

(i) અરજદાર બેંક દ્વારા રજૂ કરાયેલ રિકવરી સર્ટિફિકેટ ઈશ્યૂ કરવા માટેની મૂળ અરજી નંબર ૬૦૫/૨૦૧૫, જે રકમ ૩૯૪૧૫૭૨૬૧૧=૨૯ ps (રૂપિયા ત્રણ કરોડ ચોત્તર કરોડ પંદર લાખ સિત્તેર હજાર છસો અગિયાર અને ઓગણીસ પૈસા માત્ર)

વ્યાજ અને ખર્ચ સહિત છે, તે આથી સફળ થાય છે અને પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૬ સામે સંયુક્ત અને અલગથી મંજૂર કરવામાં આવે છે. પ્રતિવાદીઓને ચુકાદાની તારીખથી બે મહિનાની અંદર બાકીની રકમ ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે, જેમાં નિષ્ફળતા મળે તો અરજદાર બેંક પ્રતિવાદીઓની ગીરો મુકેલી જંગમ મિલકતો, ગીરો મુકેલી મિલકતો, વ્યક્તિગત જંગમ મિલકતો અને સ્થાવર મિલકતો વેચવા માટે હકદાર રહેશે. અરજદાર બેંક ઓ.એ. ફાઇલ કરવાની તારીખથી માસિક આરામ સાથે વાર્ષિક ૧૬.૬૫ ટકાના દરે બાકી રકમ પર પેન્ડન્ટ-એલીટ અને ભવિષ્યના વ્યાજ માટે હકદાર છે. જ્યાં સુધી પ્રતિવાદીઓ પાસેથી સંપૂર્ણ વસૂલાત કરવામાં ન આવે અને મૂળ અરજીની તારીખથી વસૂલાત સુધી ૨ ટકા દંડ વ્યાજ સાદું વસૂલ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી.

(ii) પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૬ ની જવાબદારીઓ સંયુક્ત અને વ્યક્તિગત છે, કારણ કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ ઉધાર લેનાર તરીકે અને પ્રતિવાદી નંબર ૨, ૪ અને ૫ લોનની નિયમિત ચુકવણી માટે બાંચધરી આપનાર તરીકે ઊભા છે અને તેઓ તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલા બાંચધરી કરારોથી બંધાયેલા છે અને પ્રતિવાદી નંબર ૩ અને ૬ પ્રતિવાદી નંબર ૧ ના ડિરેક્ટર અને એડિશનલ

ડિરેક્ટર હોવાના કારણે બેંકના બાકી લેણાં ચૂકવવા માટે જવાબદાર છે, જે ચુકાદાના મુખ્ય ભાગમાં જણાવવામાં આવ્યા છે અને તમામ પ્રતિવાદીઓ સંયુક્ત અને વ્યક્તિગત રીતે જવાબદાર છે અને તેમની વ્યક્તિગત સંપત્તિ/મિલકતો પણ જપ્ત કરી શકાય છે અને બાકી લેણાંની વસૂલાત માટે વેચાણ માટે મૂકી શકાય છે.આ આદેશની સી.બી.આઈ. સમક્ષ પેવિંગ તપાસના ગુણદોષ પર કોઈ અસર નહીં થાય અને તે એજન્સી કાયદા અનુસાર ગુનેગારો/આરોપીઓ સામે કાર્યવાહી કરશે.

(iii) જો કે, જો સાર્ફેસી એક્ટ હેઠળ વેચાણ અકબંધ રહે છે, તો ઉધાર લેનારાઓ ઘટાડા સિસ્ટમ પર રૂપિયા ૧૩૪૫૦૦૦૦૦ ના લાભ માટે હકદાર રહેશે અને જો મિલકતો અથવા કોઈપણ મિલકતનું વેચાણ કોઈપણ સક્ષમ કોર્ટ દ્વારા કાયદા અનુસાર બાજુ પર રાખવામાં આવે છે, તો તે કિસ્સામાં, ઉધાર લેનારાઓ રદ કરાયેલ હરાજી અને બેંક તેના લેણાંની વસૂલાત માટે કાયદા અનુસાર નવી રીતે પૂર્વેથી ગીરો/હાયપોથેકેટેડ અસ્કયામતો સામે કાર્યવાહી કરવા માટે હકદાર રહેશે.જો કે, બેંક કાયદા અનુસાર અન્ય ગીરવે મૂકેલી મિલકતો સામે કાર્યવાહી કરી શકશે.

(iv) દેવાની વસૂલાત અને નાદારી અધિનિયમ, ૧૯૯૩ની કલમ ૧૯(૨૨) હેઠળ તાત્કાલિક ખર્ચની ચાદી સાથે પુનઃપ્રાપ્તિ પ્રમાણપત્ર, મિલકતોની વિગતો સાથે, જો કોઈ હોય તો, ૦૨/૦૮/૨૦૧૮ના રોજ જાણકાર RO, DRT-૧, અમદાવાદ સમક્ષ નક્કી કરવામાં આવે.

(v) પ્રતિવાદી નંબર પને આથી અરજદાર બેંકના દાવાની ચૂકવણી કર્યા વિના તેની મિલકતો/સંપત્તિઓનો વપરાશ, હસ્તાંતરણ, બોજો, હસ્તાંતરણ અથવા કોઈપણ રીતે વ્યવહાર કરવાથી પ્રતિબંધિત કરવામાં આવે છે અને બેંકને પ્રતિવાદી નંબર પની જંગમ અને સ્થાવર વ્યક્તિગત મિલકતોને જપ્ત કરવા માટે લર્ડ રિકવરી ઓફિસર સમક્ષ યોગ્ય અરજી દાખલ કરવાની સ્વતંત્રતા છે, પછી ભલે તે જામીન પર મુક્ત કરવામાં આવી હોય.આ આદેશ ત્રીજા પક્ષની તરફેણમાં બોનાફાઈડ ટ્રાન્સફરી અધિકારો ધરાવતા પક્ષ સામે પાળવામાં આવશે નહીં.

(vi) અરજદાર બેંકના દાવાની ચૂકવણી કર્યા વિના પ્રતિવાદીઓને તેમની મિલકતો/સંપત્તિઓનો ઉપયોગ, સ્થાનાંતરણ, બોજો,

વિદેશીકરણ અથવા કોઈપણ રીતે વ્યવહાર કરવાથી પ્રતિબંધિત કરવામાં આવે છે.

૮. અમે દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કરવામાં આવેલા સંબંધિત અવલોકનોને પુનઃઉત્પાદિત કરવા માંગીએ છીએ, જે અમારા હેતુ માટે સંબંધિત છે. અવલોકનો નીચે મુજબ છે:

૨૪. મારું માનવું છે કે આ કેસની હકીકતો અને સંજોગો તદ્દન અલગ છે, કારણ કે આ કેસમાં, તારીખ ૧૩/૦૩/૨૦૧૫ની મંજૂરી, જેના દ્વારા અરજદાર બેંકે પ્રતિવાદી નંબર પની મિલકતો અને વ્યક્તિગત બાંધધરી છોડવા માટે સંમતિ આપી હતી, તે શરતી હતી, જ્યારે પ્રતિવાદી નંબર ૫ વતી ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાઓમાં આવી કોઈ શરત નહોતી અને વધુમાં આ કેસમાં, બેંકે પ્રતિવાદી નંબર પની વ્યક્તિગત બાંધધરી છોડવા માટે સંમતિ આપી હોવા છતાં, આજ સુધી બેંકે પ્રતિવાદી નંબર પની વ્યક્તિગત બાંધધરી છોડી નથી અને મંજૂરીમાં જ મૂકવામાં આવેલી શરતોને કારણે, બેંકને પ્રતિવાદી નંબર પની વ્યક્તિગત બાંધધરી છોડવા માટે ફરજ પાડી શકાય નહીં, કારણ કે ત્યારબાદ એવું બહાર આવ્યું છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૧એ લોનની મંજૂરીની શરતો

વિરુદ્ધ કામ કર્યું હતું.વધુ પુનર્ગઠન અને ૧૩/૦૩/૨૦૧૫ની મંજૂરી પત્રનું કોઈ સ્વતંત્ર અસ્તિત્વ નથી.હકીકતમાં તે પહેલેથી જ પ્રતિબદ્ધ ડિફોલ્ટનું પુનર્વસન હતું અને તેને બાંચધરી આપનારની પાછળ કરાર અથવા નવી વ્યવસ્થા તરીકે ગણી શકાય નહીં.તે માત્ર પ્રતિવાદીઓના પ્રસ્તાવને મંજૂરી હતી, જેના પર સંપૂર્ણ કાર્યવાહી કરવામાં આવી ન હતી.૧૩/૦૩/૨૦૧૫ની મંજૂરી પર કોઈ નવી સુવિધાઓ ખરેખર વિતરિત કરવામાં આવી ન હતી, વધુમાં બાંચધરી આપનાર હોવાથી, પ્રતિવાદી નંબર પને તેની કોર્પોરેટ બાંચધરીની ચાલુ અને નિર્વાહ દરમિયાન કરવામાં આવેલા લોન વ્યવહારો/ઉપયોગના સંદર્ભમાં જવાબદારીઓમાંથી મુક્ત કરી શકાય નહીં.

૯. આમ, દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલની ઉપરોક્ત ટિપ્પણીઓ સૂચવે છે કે બેંક અહીં અપીલકર્તાની વ્યક્તિગત બાંચધરી છોડવા માટે સંમત થઈ હતી, પરંતુ મૂળ પ્રતિવાદી નંબર ૧ [મુખ્ય ઉધાર લેનાર] દ્વારા લોનની મંજૂરીની શરતો વિરુદ્ધ કાર્યવાહી કરવામાં આવી હોવાથી તે જ રજૂ કરવામાં આવી નથી.

૧૦. અહીં અપીલકર્તાનો કેસ છે કે તેણે તેની તમામ જવાબદારીઓ ચૂકવી દીધી છે અને તેથી, બેંક તેને લોન વ્યવહારમાં થયેલી તમામ જવાબદારીઓમાંથી મુક્ત

કરવા માટે બંધાયેલી હતી.અપીલકર્તા મંજૂરી પત્રના રૂપમાં કરારને લાગુ કરવા માંગે છે અને તે હેતુ માટે, અપીલકર્તાએ કોમર્શિયલ મુકદ્દમો નંબર ૧૦/૨૦૧૮ દાખલ કર્યો હતો.અપીલકર્તા દ્વારા આવા દાવો દાખલ કરવામાં આવતા, બેંકે અરજી આંક ૨૨ પસંદ કરી અને ફરિયાદને નકારી કાઢવામાં આવે.બેંક દ્વારા પસંદ કરાયેલી અરજી, આંક ૨૨ માં, નીચેના નિવેદનો કરવામાં આવ્યા છે.

૬. દેવાની વસૂલાત અને નાદારી અધિનિયમ (ડી.આર.ટી.) હેઠળની જોગવાઈઓ એટલી સ્પષ્ટ અને સ્પષ્ટ છે કે જ્યારે ડી.આર.ટી.માં વસૂલાતની અરજી બેંકો અથવા નાણાકીય સંસ્થાઓ દ્વારા પહેલાથી જ પ્રતિવાદી/ઉધાર લેનાર સામે દાખલ કરવામાં આવી હોય ત્યારે ઉધાર લેનારને સ્વતંત્ર રીતે દાવો દાખલ કરવાની કોઈ શક્યતા નથી.અહીં પ્રતિવાદી (બેંક ઓફ બરોડા) સીપીસીના આદેશ VII નિયમ ૧૧(ડી) અને દેવાની વસૂલાત અને નાદારી અધિનિયમની કલમ ૧૭(૧), કલમ ૧૮ અને કલમ ૧૯ (૬ થી ૧૧)નું પુનઃઉત્પાદન કરે છે, જે વર્તમાન કાર્યવાહી માટે સીધી સુસંગત છે:

અવતરણ:

આદેશ ૭, સીપીસી ની કલમ ૧૧

૧૧. ફરિયાદનો અસ્વીકાર – નીચેના કિસ્સાઓમાં ફરિયાદને
નકારી કાઢવામાં આવશે:

[ડી] જ્યાં દાવો એવા નિવેદનમાંથી આવે છે કે જે કોઈ પણ
કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે;

દેવાની વસૂલાત અને નાદારી અધિનિયમની કલમ ૧૭[૧],
કલમ ૧૮ અને કલમ ૧૯[૬ થી ૧૧].

૧૭. ટ્રિબ્યુનલની અધિકારક્ષેત્ર, સત્તા અને અધિકાર –

[૧] ન્યાયાધીશો નિયુક્ત દિવસથી, આવી બેંકો અને
નાણાકીય સંસ્થાઓને લેણાંની વસૂલાત માટે બેંકો અને
નાણાકીય સંસ્થાઓની અરજીઓ પર વિચાર કરવા અને
નિર્ણય લેવા માટે અધિકારક્ષેત્ર, સત્તાઓ અને અધિકારનો
ઉપયોગ કરશે.

૧૮. અધિકારક્ષેત્રનો અવરોધ – નિયુક્ત દિવસથી, કોઈ પણ
અદાલત અથવા અન્ય સત્તાને, કલમ ૧૭ માં નિર્દિષ્ટ

બાબતોના સંબંધમાં, કોઈ અધિકારક્ષેત્ર, સત્તાઓ અથવા અધિકારનો ઉપયોગ કરવાનો અધિકાર રહેશે નહીં અથવા તે માટે હકદાર રહેશે નહીં [સુપ્રીમ કોર્ટ અને બંધારણની કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી હાઈકોર્ટ સિવાય].

૧૮. ટ્રિબ્યુનલને અરજી –

[૬] જ્યાં પ્રતિવાદી અરજદારની માંગ સામે સેટ-ઓફ કરવાનો દાવો કરે છે, તે અરજદાર પાસેથી કાયદેસર રીતે વસૂલ કરી શકાય તેવી કોઈ પણ નક્કી કરેલી રકમ, પ્રતિવાદી અરજીની પ્રથમ સુનાવણીમાં રજૂ કરી શકે છે, પરંતુ ત્યારબાદ નહીં, સિવાય કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવે, જેમાં સેટ-ઓફ કરવા માંગતા દેવાની વિગતો હોય તેવું લેખિત નિવેદન રજૂ કરી શકે છે.

[૭] લેખિત નિવેદનની અસર કોસ મુકદ્દમામાં દાવા જેવી જ હશે, જેથી ટ્રિબ્યુનલ મૂળ દાવા અને સેટ-ઓફ બંનેના સંદર્ભમાં અંતિમ આદેશ પસાર કરી શકે.

[૮] અરજીમાં પ્રતિવાદી, પેટા-કલમ (૬) હેઠળ સેટ-ઓફની વિનંતી કરવાના તેના અધિકાર ઉપરાંત, અરજદારના દાવા સામે પ્રતિવાદીને અરજી દાખલ કરતા પહેલાં અથવા પછી પરંતુ પ્રતિવાદીએ તેનો બચાવ રજૂ કર્યો હોય તે પહેલાં અથવા તેનો બચાવ રજૂ કરવા માટેની સમય મર્યાદા સમાપ્ત થઈ જાય તે પહેલાં અરજદારના દાવા સામે કાર્યવાહીના કારણના સંદર્ભમાં કોઈપણ અધિકાર અથવા દાવો રજૂ કરી શકે છે, પછી ભલે તેવો પ્રતિવાદીનો દાવો ભુક્ષાનીના દાવાની પ્રકૃતિનો હોય કે ન હોય.

[૯] ઉપ-કલમ (૮) હેઠળના પ્રતિદાવાને કોસ-સ્યુટની જેમ જ અસર થશે જેથી ટ્રિબ્યુનલ મૂળ દાવા અને પ્રતિદાવા બંને પર સમાન અરજી પર અંતિમ આદેશ પસાર કરી શકે.

૭. પ્રતિવાદીએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે આ પ્રતિવાદીએ મેસર્સ એબીસી કોટસ્પિન પ્રાઇવેટ લિમિટેડને ૪૮૭.૦૦ કરોડ રૂપિયાની નાણાકીય સહાય આપી હતી અને તે અંગેના દસ્તાવેજો વર્ષ ૨૦૧૩માં કરવામાં આવ્યા હતા.

૮. હકીકત એ છે કે પ્રતિવાદી દ્વારા ૦૧/૧૨/૨૦૧૫ ના રોજ ઓ. એ. નંબર ૬૦૫/૨૦૧૫ પહેલેથી જ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે, વાદીઓ ઉપરોક્ત મૂળ અરજી દાખલ કર્યા પછી પ્રતિવાદી બેંક સામે સ્વતંત્ર દાવો દાખલ કરવા માટે કાયદેસર રીતે હકદાર નથી.ડી.આર.ટી. સમક્ષ અરજદાર તરીકે પ્રતિવાદીના દાવા સામે પ્રતિદાવાના દાવા દ્વારા જ વાદીઓ ઉપરોક્ત કાર્યવાહીમાં માનનીય ડી.આર.ટી.નો સંપર્ક કરી શક્યા હોત જો તેઓને બેંક દ્વારા તેની લેણી રકમની વસૂલાત માટે દાખલ કરવામાં આવેલી મૂળ અરજી સામે વાસ્તવિક રીતે દુઃખ થયું હોય.

૧૧. અરજી આંક ૨૨ કોમર્શિયલ કોર્ટના પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર દ્વારા ચુકાદામાં આવી અને ૦૪/૦૭/૨૦૧૮ ના રોજ ચુકાદો અને હુકમનામું દ્વારા તેને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.એપ્લિકેશન એક્ટિવિટી રરને મંજૂરી આપતી વખતે, કોમર્શિયલ કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું:

૯. વધુમાં વાદીનો કેસ એ છે કે ઉપરોક્ત બે મિલકતોની ગીરો મુક્ત થવા પર અને નવી કોલેટરલ સિક્યોરિટીઝની ગીરો મુક્ત થવા પર મેસર્સ પ્રાઈમ કોટેક્સ પ્રાઈવેટ લિમિટેડની કોર્પોરેટ ગેરંટી મુક્ત થશે.ત્યારબાદ ૦૭/૦૫/૨૦૧૫ અને ૦૮/૦૫/૨૦૧૫ના

રોજ વાદીની મિલકતો સહિત બે મિલકતોની ગીરો મુક્ત કરવામાં આવી હતી અને તેના સંબંધમાં તમામ ટાઈટલ દસ્તાવેજો વાદીને પરત કરવામાં આવ્યા હતા.વાદીએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે તેણે ૧૩/૦૩/૨૦૧૫ની મંજૂરી પત્ર મુજબ કોર્પોરેટ ગેરંટીની મુક્તિ અંગે તેની ભૂમિકા નિભાવી હતી અને મંજૂરી પત્રની શરતો અને નિયમો અનુસાર વાદીને મુક્ત કરવામાં આવ્યો હતો.વાદીએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે, જો કે, શરતોના ભંગમાં, પ્રતિવાદી બેંકે વર્તમાન વાદી સામે વસૂલાત માટે દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ મૂળ અરજી દાખલ કરી હતી અને તેને ખોટી રીતે પક્ષકાર બનાવ્યો હતો.વાદીએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે પ્રતિવાદી આર.ઓ.સી.માંથી તેના આરોપને દૂર કરવામાં પણ નિષ્ફળ રહ્યો છે, જે હજુ પણ આર.ઓ.સી.ના રેકૉર્ડમાં પ્રતિબિંબિત થાય છે અને વાદીને ભારે નુકસાન અને પ્રતિષ્ઠાનું નુકસાન થયું છે અને વાદીએ નોંધપાત્ર નફો મેળવવાની તમામ વ્યવસાયિક તકો ગુમાવી દીધી છે.વાદીએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે તેણે પ્રતિવાદીને કોર્પોરેટ ગેરંટી છોડવા માટે ઘણી વખત વિનંતી કરી હતી, પરંતુ પ્રતિવાદીએ તેની કાળજી લીધી ન હતી.વાદીએ રજૂઆત કરી છે કે ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગો અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીને

ધ્યાનમાં રાખીને, વાદી વર્તમાન દાવો દાખલ કરવા માટે બંધાયેલો છે.

૧૦. વાદીના કેસની ઉપરોક્ત હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, જ્યાં સુધી પ્રતિવાદી દ્વારા કરવામાં આવેલી પ્રથમ રજૂઆત કે દેવું અને નાદારી અધિનિયમ, ૧૯૯૩ની કલમ ૧૯(૬) અને ૧૯(૧૧) દ્વારા દાવો પ્રતિબંધિત છે, તે સંબંધિત છે, અધિનિયમની કલમ ૧૭ એ બાબતોના સંદર્ભમાં દીવાની અદાલતની અધિકારક્ષેત્રને પ્રતિબંધિત કરે છે જેમાં દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલ સંજ્ઞાન લેવા માટે સક્ષમ છે.વર્તમાન કેસમાં એ વિવાદ નથી કે પ્રતિવાદીએ દેવું વસૂલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ મૂળ અરજી દાખલ કરી છે અને તેને મૂળ અરજી નંબર ૬૦૫/૨૦૧૫ તરીકે ક્રમાંકિત કરવામાં આવી છે.ઉક્ત અરજીમાં, વર્તમાન વાદીને પ્રતિવાદી નંબર ૫ તરીકે સામેલ કરવામાં આવ્યો હતો.ઉક્ત અરજીમાં પ્રતિવાદી નંબર ૫ એ દેવું વસૂલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ આંક ૪૧ પર પ્રતિજ્વાબ દાખલ કર્યો છે, જેમાં બેંક ગેરંટી અંગેની અરજી લેવામાં આવી હતી.બાંધધરી અંગેની અરજી પર લડ. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આદેશના પાના નંબર ૪૧, ૪૨ અને ૪૩ પર કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી અને અંતે દેવું વસૂલ ટ્રિબ્યુનલ એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યું હતું કે પ્રતિવાદી નંબર ૫

બાંચધરી આપનાર તરીકે ઊભો છે.આદેશના કાર્યકારી ભાગમાં, દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલે મિલકતોના વેચાણ દ્વારા બાકી લેણાંની વસૂલાત માટે પ્રતિવાદી નંબર ૫ સામે આદેશ પસાર કર્યો છે.હકીકત એ છે કે વર્તમાન મુકદ્દમામાં સમગ્ર વિવાદ બેંક ગેરંટીના મુદ્દાની આસપાસ ફરે છે.તેથી, બાંચધરીનો મુદ્દો દેવું વસૂલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પહેલેથી જ નક્કી કરવામાં આવ્યો છે અને આ કોર્ટ સમક્ષ ફરીથી આંદોલન કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં.દેવું વસૂલ ટ્રિબ્યુનલે આ બાબતની નોંધ લીધી હોવાથી, દેવું અને નાદારી અધિનિયમ, ૧૯૯૩ની કલમ ૧૭ હેઠળ આ અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર પ્રતિબંધિત છે.આમ, મારા મતે, દીવાની અદાલતની અધિકારક્ષેત્ર પર પ્રતિબંધ છે.

૧૧. જ્યાં સુધી વાદીના વિદ્વાન વકીલની રજૂઆત છે કે આ મુદ્દો માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ ચુકાદા માટે પેન્ડિંગ છે, ત્યાં સુધી આજે સિવિલ કોર્ટને એ બાબતમાં અધિકારક્ષેત્ર નથી કે જેમાં દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલને અધિનિયમની કલમ ૧૭ દ્વારા અધિકારક્ષેત્ર છે. જગદીશસિંગ વિરુદ્ધ હીરાલાલ અને અન્યના કેસમાં સી.એ. નંબર ૯૭૭૧/૨૦૧૩, જે ૩૦/૧૦/૨૦૧૩ ના રોજ નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે

ઠરાવ્યું છે કે અધિનિયમની કલમ ૩૪ ને ધ્યાનમાં રાખીને સિવિલ કોર્ટને દાવો મંજૂર કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર નથી.

૧૨. મેં બેંક ઓફ રાજસ્થાન લિમિટેડ વિરુદ્ધ વીસીકે શેર એન્ડ સ્ટોક બ્રોકિંગ સર્વિસીસ લિમિટેડ (ઉપર)ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાઓ ધ્યાનમાં લીધા છે, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે ઉધાર લેનાર પાસે બે વિકલ્પો છે, એટલે કે કાં તો દેવું વસૂલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ પ્રતિ દાવો ઉઠાવવો અથવા સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ દાવો દાખલ કરવો, પરંતુ તેમાં એવું નથી કહેવાયું કે ઉધાર લેનાર એક સાથે બંને વિકલ્પોનો ઉપયોગ કરી શકે છે.વર્તમાન કેસમાં, બાંયધરીના મુદ્દાઓ પહેલેથી જ ઉઠાવવામાં આવ્યા છે અને મુખ્ય વિવાદ બેંક ગેરંટી અંગેનો છે, જેનો નિર્ણય દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પહેલેથી જ કરવામાં આવ્યો છે.તેથી, એકવાર દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા મુદ્દો નક્કી થઈ જાય પછી વાદીને સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ બેંક ગેરંટીનો મુદ્દો ઉઠાવવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.તેથી, ચુકાદાનો ગુણોત્તર વર્તમાન કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં લાગુ પડતો નથી.

૧૩. મેં કોફેક્સ એક્સપોર્ટ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ કેનેરા બેંક (ઉપર)ના કેસમાં ચુકાદાના ગુણોત્તરને પણ ધ્યાનમાં લીધો છે.ચુકાદાના ફક્ત ૩૮માં માનનીય દિલ્લી હાઇકોર્ટે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા સુનાવણી કરાયેલ અને નિર્ણય કરાયેલ મુદ્દો રેસ-જ્યુડિકાટી તરીકે સહકાર આપશે અને સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૧ના ખુલાસા VIII ના આધારે સિવિલ કોર્ટ સમક્ષના મુકદ્દમામાં પક્ષકારોને બંધનકર્તા રહેશે.વર્તમાન કેસમાં, બેંક ગેરંટી અંગેનો મુદ્દો દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પહેલેથી જ નક્કી કરવામાં આવ્યો છે અને જો વાદી દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલના તારણોથી દુઃખી છે, તો કાયદામાં ઉપાય ઉપલબ્ધ છે.આ અદાલત બેંક ગેરંટીના મુદ્દે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પરત કરવામાં આવેલા તારણો પર અપીલમાં બેસી શકે નહીં.તેથી, મારા મતે, અરજદાર દ્વારા પસંદ કરાયેલી વર્તમાન અરજી મંજૂર થવાને લાયક છે.તે મુજબ, હું નીચેનો આદેશ પસાર કરું છું.

ઓર્ડર

આંક ૨૨ હેઠળની અરજીને આથી મંજૂરી આપવામાં આવે છે.સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ના ઓર્ડર VII નિયમ ૧૧ હેઠળ ફરિયાદને નકારી કાઢવામાં આવી છે.

ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી.

આજે ૪ જુલાઈ, ૨૦૧૮ના રોજ ખુદી કોર્ટમાં ઉચ્ચારણ કરવામાં આવ્યું.

૧૨. વાદીને નકારી કાઢતા કોમર્શિયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત આદેશનું સાદું વાંચન સૂચવે છે કે વાદીને બે આધારો પર નોંધપાત્ર રીતે નકારી કાઢવામાં આવ્યો છે; (i) અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલો દાવો એક્ટ, ૧૯૯૩ ની કલમ ૧૭ ના આધારે પ્રતિબંધિત છે અને (ii) તે જ રેસ-જ્યુડિકાટના સિદ્ધાંતો દ્વારા પણ પ્રતિબંધિત છે.

અપીલકર્તા વતી રજૂઆતો:

૧૩. અપીલકર્તા [મૂળ વાદી] માટે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી આદિત્ય ગુપ્તાએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે વાણિજ્યિક અદાલતે ફરિયાદને નકારી

કાઢતો વિવાદાસ્પદ આદેશ પસાર કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે.શ્રી ગુમાના જણાવ્યા અનુસાર, રેસ-જ્યુડિકાટના સિદ્ધાંતો લાગુ કરીને ફરિયાદને નકારી શકાય તેમ નહોતી.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે કોમર્શિયલ કોર્ટે એવો મત અપનાવવામાં ભૂલ કરી હતી કે તેમના અસીલ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલો દાવો એક્ટ, ૧૯૯૩ની અનુક્રમે કલમ ૧૭ અને ૧૮ની જોગવાઈઓ દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.તેઓ રજૂ કરશે કે તેમનો ક્લાયન્ટ કરારના સામાન્ય કાયદા હેઠળ તેમજ લોન કરારની શરતોમાં બાંધધરી આપનાર છે અને તેને સ્વતંત્ર અધિકાર છે.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે આવા અધિકારના સમર્થન અથવા અમલીકરણ માટે કોઈ ફોર્મ બનાવવામાં આવ્યું નથી.તેમના મતે, દીવાની અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર માત્ર એ બાબતોના સંદર્ભમાં પ્રતિબંધિત છે, જે કડક રીતે તેની કલમ ૧૭ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે અને તેની બહાર નથી.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે તેમના અસીલ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા મુકદ્દમાનો ચુકાદો આપવાનો અધિકાર વ્યાપારી અદાલત પાસે ચોક્કસપણે છે.શ્રી ગુમાએ તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં નાહર ઇન્ડસ્ટ્રીયલ એન્ટરપ્રાઇઝિસ લિમિટેડ વિરુદ્ધ હોંગકોંગ એન્ડ શાંઘાઈ બેન્કિંગ કોર્પોરેશનના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર મજબૂત આધાર રાખ્યો છે, જે (૨૦૦૯) ૮ એસ સી સી ૬૪૬ માં નોંધાયેલ છે.

૧૪. શ્રી ગુમાએ વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે દીવાની કાર્યપદ્ધતિની કલમ ૯ માં એવી જોગવાઈ છે કે અદાલતોને દીવાની પ્રકૃતિના તમામ દાવાઓ પર કાય વાહી

કરવાનો અધિકાર છે, સિવાય કે જે દાવાઓ પર તેમની જાણકારી સ્પષ્ટ અથવા ગર્ભિત રીતે પ્રતિબંધિત છે.તેઓ રજૂ કરશે કે અધિનિયમ, ૧૯૯૩ની અનુક્રમે કલમ ૧૭ અને ૧૮નું સાદું વાંચન સૂચવે છે કે દીવાની અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર માત્ર બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા દ્વારા તેના દેવાની વસૂલાત માટેની અરજીઓના સંદર્ભમાં પ્રતિબંધિત છે.કોઈપણ રાહતમાં ઉધાર લેનાર અથવા બાંયધરી આપનાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા કોઈપણ દાવો અથવા બેંકની અન્ય કોઈ જોગવાઈના સંદર્ભમાં નાગરિક અદાલતની અધિકારક્ષેત્ર પર પ્રતિબંધ નથી.આવા રજૂઆતના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલે ઇન્ડિયન બેંક વિરુદ્ધ એબીએસ મરીન પ્રોડક્ટ્સ (પી) લિમિટેડના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે, જે (૨૦૦૬) ૫ એસ સી સી ૭૨ માં નોંધાયેલ છે.

૧૫. શ્રી ગુપ્તાએ ઉગ્રતાથી રજૂઆત કરી હતી કે કોમર્શિયલ કોર્ટે ફરિયાદને નકારી કાઢવાના હેતુ માટે સી.પી.સી.ની કલમ ૧૧ હેઠળ સમાવિષ્ટ રેસ-જ્યુડિકાટના સિદ્ધાંતો લાગુ કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે.તેઓ કમલા અને અન્ય વિરુદ્ધ કે. ટી. ઈશ્વર સા અને અન્યના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર મજબૂત આધાર રાખીને રજૂઆત કરશે, જે (૨૦૦૮) ૧૨ એસ.સી.સી. ૬૬૧ માં નોંધાયેલ છે કે, જ્યારે રેસ-જ્યુડિકેટના સિદ્ધાંતો આકર્ષાય છે, ત્યારે સીપીસીની કલમ ૧૨ ને ધ્યાનમાં રાખીને અન્ય દાવો રદ કરવામાં આવશે. કાયદા અને હકીકતના મિશ્ર પ્રશ્નોનો સમાવેશ કરતો પ્રશ્ન કે જેમાં માત્ર દાવાની તપાસ જ નહીં, પરંતુ અન્ય પુરાવા

અને અગાઉના દાવામાં પસાર કરાયેલા આદેશની પણ જરૂર પડી શકે છે, તેને પ્રારંભિક મુદ્દા તરીકે અથવા અંતિમ સુનાવણીમાં લેવામાં આવી શકે છે, પરંતુ, સીપીસીના ઓર્ડર VII નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળ કાર્યવાહીના તબક્કે ઉક્ત પ્રશ્ન નક્કી કરી શકાતો નથી.

૧૬. અંતમાં, શ્રી ગુપ્તાએ રજૂઆત કરી હતી કે કોર્ટે કોફેક્સ એક્સપોર્ટ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ કેનેરા બેંકના કેસમાં દિલ્લી હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં ગંભીર ભૂલ કરી હતી, જે એ.આઈ.આર. ૧૯૯૭ દિલ્લી ૩૫૫માં નોંધાયેલ છે. શ્રી ગુપ્તાના જણાવ્યા અનુસાર, દિલ્લી હાઈકોર્ટના આ નિર્ણયનો ગુણોત્તર વર્તમાન કેસના તથ્યોને લાગુ પડતો નથી. ઉપર જણાવેલી આવી પરિસ્થિતિઓમાં, શ્રી ગુપ્તા પ્રાર્થના કરે છે કે આ અપીલમાં યોગ્યતા હોવાથી, તેને મંજૂરી આપવામાં આવે અને વિવાદિત ચુકાદો અને હુકમને રદ કરવામાં આવે.

બેંક વતી રજૂઆતો:

૧૭. બેંક તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી ભાસ્કર શર્મા એ આ અપીલનો સખત વિરોધ કર્યો છે. શ્રી શર્મા રજૂ કરશે કે વાદીની અરજીને નકારી કાઢવામાં કોમર્શિયલ કોર્ટ દ્વારા કાયદાની કોઈ ભૂલ કરવામાં આવી હોવાનું કહી શકાય નહીં. શ્રી શર્માના જણાવ્યા અનુસાર, કોમર્શિયલ કોર્ટ બંને આધારો પર ફરિયાદને

નકારી કાઢવામાં વાજબી છે, એટલે કે, ૧૯૯૩ના કાયદાની જોગવાઈઓ દ્વારા દાવો પ્રતિબંધિત છે અને બેંક દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી મૂળ અરજીમાં ડી.આર.ટી.ના અંતે ચુકાદાને ધ્યાનમાં રાખીને રેસ-જ્યુડિકેટના સિદ્ધાંતો લાગુ કરીને પણ શ્રી શર્માએ જોરશોરથી રજૂઆત કરી હતી કે અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલો દાવો તુરછ છે. શ્રી શર્મા રજૂ કરશે કે બાંચધરી આપનાર તરીકે અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલો પ્રયાસ બાંચધરી આપનાર તરીકેની તેમની જવાબદારીઓમાંથી છટકી જવાનો છે અને આવા કારણોસર, બિનજરૂરી રીતે અપીલકર્તા બેંક માટે તુરછ કાર્યવાહી શરૂ કરીને મુશ્કેલી ઊભી કરી રહ્યા છે. ઉપર જણાવેલી આવી પરિસ્થિતિઓમાં, શ્રી શર્મા પ્રાર્થના કરે છે કે આ અપીલમાં કોઈ યોગ્યતા ન હોવાથી તેને રદ કરવામાં આવે.

વિશ્લેષણ:-

૧૮. પક્ષકારો માટે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીઓમાંથી પસાર થયા પછી, એકમાત્ર પ્રશ્ન જે આપણા વિચારણા હેઠળ આવે છે તે એ છે કે શું વાણિજ્યિક અદાલતે ફરિયાદને નકારી કાઢવામાં કોઈ ભૂલ કરી છે?

૧૯. તે કાયદાની સ્થાપિત સ્થિતિ છે કે આ સંહિતાના ઓર્ડર VII નિયમ ૧૧(ડી)ની મર્યાદિત અરજી છે.એ બતાવવું આવશ્યક છે કે દાવો કોઈપણ કાયદા હેઠળ પ્રતિબંધિત છે.આવો નિષ્કર્ષ ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા નિવેદનો પરથી કાઢવો જોઈએ.કમલા અને અન્ય (સુપ્રા)ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે તેમ, ઓર્ડર સાત નિયમ ૧૧માં વિવિધ કલમોને મિશ્રિત ન કરવી જોઈએ.જ્યારે, આપેલા કેસમાં, વાદીને નકારવા માટેની અરજી તેના વિવિધ પેટા-કલમોમાં નિર્દિષ્ટ એક કરતાં વધુ આધારો પર દાખલ કરી શકાય છે, ત્યારે તે અસર માટે સ્પષ્ટ તારણ પર પહોંચી શકાય છે.આદેશ સાત, નિયમ ૧૧ની કલમ (ડી)નો આદેશ કરવા માટે કોડમાં કરવામાં આવેલી રજૂઆતો સુસંગત હશે.તે હેતુ માટે, કોઈ સરવાળો કે બાદબાકી થઈ શકે નહીં.આદેશ સાત, સંહિતાના નિયમ ૧૧(ડી)ને લાગુ કરવાના હેતુથી, પુરાવાના કોઈ પણ પ્રકારની તપાસ કરી શકાશે નહીં.પ્રતિવાદીનો બચાવ કોઈ મહત્વનો નથી.પક્ષો વચ્ચે ઊભા થઈ શકે તેવા મુદ્દાઓ તે તબક્કે અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં નહીં હોય.

૨૦. અમારું માનવું છે કે આ સંદર્ભમાં કોમર્શિયલ કોર્ટના સમગ્ર અભિગમને ખોટો ગણી શકાય.વાણિજ્યિક અદાલતે ફરિયાદમાંના નિવેદનો વાંચવા માટે જરૂરી પ્રયત્નો કર્યા નથી.કોમર્શિયલ કોર્ટે માત્ર પ્રતિવાદી-બેંકે જે રજૂ કર્યું છે, તેના આધારે જ નિર્ણય લીધો છે.જો કોર્ટનો મત હોય કે ફરિયાદને કોઈ કાયદા

દ્વારા પ્રતિબંધિત હોવાથી નકારી શકાય છે, તો તે ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા નિવેદનોને લગતા આદેશમાં આટલા શબ્દોમાં જણાવવાની ફરજ ધરાવે છે, જે દાવો કાયદાની કોઈપણ જોગવાઈઓ દ્વારા પ્રતિબંધિત છે. વિવાદાસ્પદ આદેશના ટેનર પરથી એવું લાગે છે કે નીચેની કોર્ટનો મત છે કે ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા નિવેદનોની તપાસ કરવી જરૂરી નથી કારણ કે ડી.આર.ટી. સમક્ષની મૂળ અરજીની હકીકતની જાણકારી એવું માનવા માટે પૂરતી હતી કે દાવો પ્રતિબંધિત છે.

રેસ-જ્યુડિકાટના સિદ્ધાંતો:-

૨૧. રેસ-જ્યુડિકાટના મુદ્દા પર આગળ વધતા પહેલાં, સીપીસીની કલમ ૧૧ ની જોગવાઈઓ ટાંકવી ફાયદાકારક રહેશે, જે આ પ્રમાણે છે:

કલમ ૧૧.રેસ જ્યુડિકાટાકોઈ પણ કોર્ટ એવા કોઈ પણ દાવો કે મુદ્દાની સુનાવણી નહીં કરે કે જેમાં બાબત સીધી રીતે અને, નોંધપાત્ર રીતે, મુદ્દામાં સીધી રીતે અને, નોંધપાત્ર રીતે, મુદ્દામાં સમાન પક્ષકારો વચ્ચેના અથવા સમાન પક્ષકારો વચ્ચેના પક્ષકારો કે જેમના હેઠળ તેઓ અથવા તેમાંથી કોઈ દાવો કરે છે, સમાન શીર્ષક હેઠળ મુકદ્દમો ચલાવે છે, તેવા અનુગામી દાવો અથવા

એવા દાવો કે જેમાં આવા મુદ્દાને, અનુગામી રીતે, ઉઠાવવામાં આવ્યો છે અને આવી કોર્ટ દ્વારા સાંભળવામાં આવ્યો છે અને આખરે નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે.

સમજૂતી ૧. "ભૂતપૂર્વ દાવો" શબ્દ એવા દાવાને સૂચવે છે જે પ્રશ્નમાં રહેલા દાવા પહેલાં નક્કી કરવામાં આવ્યો હોય, પછી ભલે તે દાવા પહેલાં દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય કે ન હોય.

સ્પષ્ટીકરણ II આ વિભાગના હેતુઓ માટે, આવી અદાલતના નિર્ણય સામે અપીલના અધિકાર અંગેની કોઈપણ જોગવાઈને ધ્યાનમાં લીધા વિના, અદાલતની યોગ્યતા નક્કી કરવામાં આવશે.

સમજૂતી III ઉપર જણાવેલ બાબત અગાઉના મુકદ્દમામાં એક પક્ષ દ્વારા આક્ષેપ કરવામાં આવી હોવી જોઈએ અને બીજા દ્વારા સ્પષ્ટ અથવા ગર્ભિત રીતે નકારવામાં આવી હોવી જોઈએ અથવા સ્વીકારવામાં આવી હોવી જોઈએ.

સમજૂતી IV કોઈપણ બાબત કે જે આવા પૂર્વ મુકદ્દમામાં બચાવ અથવા હુમલાનો આધાર બની શકે અને બનવી જોઈએ તેવા મુકદ્દમામાં સીધી અને નોંધપાત્ર રીતે મુદ્દામાં હોવાનું માનવામાં આવશે.

સ્પષ્ટીકરણ V આ કલમના હેતુઓ માટે, ફરિયાદમાં દાવો કરવામાં આવેલી કોઈપણ રાહત, જે હુકમનામા દ્વારા સ્પષ્ટપણે મંજૂર કરવામાં આવી નથી, તેને નકારવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવશે.

સ્પષ્ટીકરણ VI જ્યાં વ્યક્તિઓ જાહેર અધિકાર અથવા પોતાના અને અન્ય લોકો માટે સામાન્ય રીતે દાવો કરેલા ખાનગી અધિકારના સંદર્ભમાં બોના ફાઈડ મુકદ્દમો કરે છે, તેવા તમામ વ્યક્તિઓ કે જેઓ આવા અધિકારમાં રસ ધરાવતા હોય, તેઓને આ વિભાગના હેતુઓ માટે, મુકદ્દમો કરનારા વ્યક્તિઓ હેઠળ દાવો કરતા હોવાનું માનવામાં આવશે.

[સમજૂતી VII આ વિભાગની જોગવાઈઓ હુકમનામાના અમલ માટેની કાર્યવાહીને લાગુ પડશે અને આ વિભાગમાં કોઈ પણ

દાવો, મુદ્દો અથવા ભૂતપૂર્વ દાવાના સંદર્ભોને અનુક્રમે હુકમનામાના અમલ માટેની કાર્યવાહી, આવી કાર્યવાહીમાં ઉદ્ભવતો પ્રશ્ન અને તે હુકમનામાના અમલ માટેની ભૂતપૂર્વ કાર્યવાહીના સંદર્ભો તરીકે અર્થઘટન કરવામાં આવશે.

સમજૂતી VIII મર્યાદિત અધિકારક્ષેત્રની અદાલત દ્વારા સુનાવણી કરાયેલ અને આખરે નિર્ણય કરાયેલ મુદ્દો, જે આવા મુદ્દાનો નિર્ણય કરવા માટે સક્ષમ હોય, તે પછીના મુકદ્દમામાં રેસ જ્યુડિકાટા તરીકે કાર્ય કરશે, પછી ભલે તે મર્યાદિત અધિકારક્ષેત્રની અદાલત તે પછીના મુકદ્દમા અથવા જે મુકદ્દમામાં તે મુદ્દો પછીથી ઉઠાવવામાં આવ્યો હોય તેનો પ્રયાસ કરવા માટે સક્ષમ ન હોય.

૨૨. ઉપરોક્ત જોગવાઈમાં સમાવિષ્ટ રેસ જ્યુડિકાટાનો સિદ્ધાંત સમાનતા, સારા અંતરાત્મા અને ન્યાયના સિદ્ધાંત પર આધારિત છે.જો આવા મુદ્દાનો નિર્ણય અગાઉની કાર્યવાહીમાં કરવામાં આવ્યો હોય તો પછીની કાર્યવાહીમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાનો નિર્ણય કરવો એ અસમાન, અન્યાયી અને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોની વિરુદ્ધ હશે.તે મુકદ્દમાના અંતિમ સિદ્ધાંતને વધારે છે.

૨૩. પ્રાવિઝન ઓફ રેસ જ્યુડિકાટાને આકર્ષિત કરવા માટે, તે અસર માટે માત્ર પૂરતી દલીલ જ ન હોવી જોઈએ, પરંતુ પ્લેઇન્ટ, લેખિત નિવેદન, અગાઉની કાર્યવાહીમાં સામેલ મુદ્દાઓ અને અગાઉની કાર્યવાહીના ચુકાદાને ક્ષેત્રને સંચાલિત કરતી જોગવાઈ અનુસાર રેકૉર્ડ પર લાવવા જોઈએ.(જુઓ – મોહમ્મદ સાલી વિરુદ્ધ મોહમ્મદ હનીફા MANU/SC/૦૫૧૦/૧૯૭૬ – AIR ૧૯૭૬ S C ૧૫૬૯ માં નોંધાયેલ છે અને વી રાજેશ્વરી વિરુદ્ધ ટી સી સરવાણાવા MANU/SC/૧૦૫૭/૨૦૦૩ – (૨૦૦૪) ૧ SCC ૫૫૧ માં નોંધાયેલ છે.

૨૪. ઈશ્વર દત્ત વિરુદ્ધ જમીન સંપાદન કલેક્ટરના કિસ્સામાં એ.આઈ.આર. ૨૦૦૫ એસ.સી. ૩૧૫૬માં નોંધાયા મુજબ, એવું માનવામાં આવે છે કે રેસ જ્યુડિકાટાનો સિદ્ધાંત એસ્ટોપ્લસના સિદ્ધાંત પર આધારિત હતો.

૨૫. જ્યારે કાર્યવાહીના ચોક્કસ કારણ પર આધારિત કાર્યવાહી અંતિમ તબક્કામાં પહોંચી જાય છે, ત્યારે રેસ જ્યુડિકાટાનો સિદ્ધાંત લાગુ પડે છે.આપણા મનમાં એ વાતને સ્વીકારવામાં કોઈ ખચકાટ નથી કે રેસ જ્યુડિકાટાનો સિદ્ધાંત એ હકીકત અને કાયદાનો મિશ્ર પ્રશ્ન છે.(જુઓ :કમલા વિરુદ્ધ કે. ટી. ઈશ્વર સાએ MANU/SC/૭૫૪૨/૨૦૦૮ – (૨૦૦૮) ૧૨ SCC ૬૬૧ માં નોંધ્યું છે.

૨૬. કે. ટી. ઈશ્વર સા અને અન્ય [સુપ્રા] માં સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું:

૨૧. આદેશ VII, સંહિતાના નિયમ ૧૧(ડી)ની મર્યાદિત અરજી છે.તે દર્શાવવું આવશ્યક છે કે દાવો કોઈપણ કાયદા હેઠળ પ્રતિબંધિત છે.આવો નિષ્કર્ષ ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા નિવેદનો પરથી કાઢવો જોઈએ.અમારા મતે, ઓર્ડર VII, નિયમ ૧૧ માં વિવિધ કલમોને મિશ્રિત ન કરવી જોઈએ.જ્યારે આપેલ કેસમાં, વાદીને નકારવા માટેની અરજી તેના વિવિધ પેટા-કલમોમાં નિર્દિષ્ટ એક કરતાં વધુ આધારો પર દાખલ કરી શકાય છે, ત્યારે તે અસર માટે સ્પષ્ટ નિર્ણય પર આવવું આવશ્યક છે.આદેશ સાત, નિયમ ૧૧ની કલમ (ડી)નો આદેશ કરવા માટે કોડમાં કરવામાં આવેલી દાવાઓ સુસંગત હશે.તે હેતુ માટે, તેમાં કોઈ સરવાળો કે બાદબાકી ન હોઈ શકે.અદાલતની તરફથી અધિકારક્ષેત્રની ગેરહાજરીને કોડની વિવિધ જોગવાઈઓ હેઠળ વિવિધ તબક્કે લાગુ કરી શકાય છે.આદેશ સાતમો, સંહિતાનો નિયમ ૧૧ એક છે, આદેશ ચૌદમો, નિયમ ૨ બીજો છે.

૨૨. આદેશ સાત, સંહિતાના નિયમ ૧૧(ડી)ને લાગુ કરવાના હેતુથી, પુરાવાના કોઈ પણ પ્રકારની તપાસ કરી શકાતી નથી.પક્ષો વચ્ચે ઉદ્ભવતા મુદ્દાઓ તે તબક્કે અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં નહીં હોય.તમામ મુદ્દાઓ ઉપરોક્ત જોગવાઈ હેઠળના આદેશનો વિષય ન હોવા જોઈએ.

૨૩. જ્યારે રેસ જ્યુડિકાટના સિદ્ધાંતો આકર્ષાય છે, ત્યારે તે કોડની કલમ ૧૨ને ધ્યાનમાં રાખીને અન્ય દાવો રદ કરશે.કાયદા અને હકીકતના મિશ્ર પ્રશ્નોનો સમાવેશ કરતો પ્રશ્ન જેમાં માત્ર ફરિયાદની તપાસ જ નહીં પરંતુ અન્ય પુરાવા અને અગાઉના મુકદ્દમામાં પસાર કરાયેલા આદેશની પણ તપાસની જરૂર પડી શકે છે, તેને પ્રારંભિક મુદ્દા તરીકે અથવા અંતિમ સુનાવણીમાં લેવામાં આવી શકે છે, પરંતુ, તે તબક્કે પ્રશ્ન નક્કી કરી શકાતો નથી.

૨૭. મેસર્સ કૌશિક કો-ઓપ. ના કિસ્સામાં.બિલ્ડિંગ સોસાયટી વિરુદ્ધ એન. પાર્વતમ્મા એ આઈ.આર. ૨૦૧૭ એસ.સી. ૧૮૬૨માં નોંધાયેલ, સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરા ૬, ૭ અને ૮માં નીચે મુજબ જણાવ્યું છે:

૬. મુખ્ય મુદ્દો રેસ-જ્યુડિકાટના સિદ્ધાંતોની આસપાસ ફરે છે, જે ન તો જાહેર નીતિની વિરુદ્ધ છે કે ન તો આપણા દેશમાં પ્રવર્તમાન નાગરિક પ્રક્રિયા માટે રેસ-ઈન્ટિગ્રાની વિરુદ્ધ છે. રેસ જ્યુડિકાટનો સિદ્ધાંત એક સંપૂર્ણ સિદ્ધાંત છે, જે માત્ર સિવિલ પ્રોસિજર કોડની જોગવાઈઓ દ્વારા સંચાલિત બાબતોને જ નહીં, પરંતુ તમામ મુકદ્દમાઓને લાગુ પડે છે, જે એ. અલાગિરિસ્વામી દ્વારા બોમ્બે ગેસ કંપની વિરુદ્ધ જગન્નાથ પાંડુરંગ, (૧૯૭૫) ૪ એસ સી સી ૬૯૦ (પેરા ૧૧) માં અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું.

૭. રેસ-જ્યુડિકાટનો પ્રશ્ન આપણી ન્યાયિક પ્રણાલી માટે રેસ ઈન્ટિગ્રા નથી. પ્રાચીન દાખલા પર આધારિત રેસ જ્યુડિકાટનો નિયમ એક એવી શાણપણ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે જે હંમેશા માટે છે અને અદાલતો દ્વારા નિયમનો ઉપયોગ કોઈ તકનીકી વિચારણાઓથી પ્રભાવિત થવો જોઈએ નહીં, પરંતુ કાયદા દ્વારા મંજૂર મર્યાદામાં રહેલા પદાર્થ દ્વારા પ્રભાવિત થવો જોઈએ: શ્યોપરસન સિંહ વિરુદ્ધ રામાનંદન પ્રસાદ નારાયણ સિંહ, એ આઈ આર ૧૯૧૬ પીસી ૭૮. વધુમાં, એ સારી રીતે સ્થાપિત છે કે શ્રી ભવનરાયણસ્વામીવરી મંદિર વિરુદ્ધ વડપક્ષી વેંકટ ભવનરાયણ ચાર્યુલુ, (૧૯૭૦) ૧ એસ સી સી ૬૭૩ના કેસમાં આ

કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત મુકદ્દમામાં અંતિમતા પ્રાપ્ત કરવાના હેતુ માટે રેસ જુડિકાટાનો સિદ્ધાંત લાગુ કરવામાં આવે છે, જેનો સંબંધિત ફરો નીચે ટાંકવામાં આવ્યો છે:

"૮..... એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે રેસ જુડિકાટાનો સિદ્ધાંત માત્ર દાવોના નિર્ણય સુધી મર્યાદિત નથી, પરંતુ તે અન્ય કાર્યવાહીના નિર્ણયોને પણ લાગુ પડે છે.પરંતુ અન્ય કાર્યવાહીમાં આપવામાં આવેલો નિર્ણય પક્ષકારોને કેટલો બંધનકર્તા બનાવશે તે અન્ય વિચારણાઓ પર આધાર રાખે છે, જેમાંથી એક એ છે કે શું તે નિર્ણય પક્ષકારોના નોંધપાત્ર અધિકારો નક્કી કરે છે અને બીજી એ છે કે શું પક્ષકારોને તેમના દ્વારા દલીલ કરાયેલા અધિકારોને સ્થાપિત કરવાની પૂરતી તકો આપવામાં આવી છે.રેસ જુડિકાટાનો સિદ્ધાંત સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૧ માં નિર્ધારિત મર્યાદાઓ સુધી મર્યાદિત નથી.તે સિદ્ધાંતનો અંતર્ગત સિદ્ધાંત એ છે કે મુકદ્દમામાં અંતિમતા હોવી જોઈએ અને એક જ બાબતને લઈને વ્યક્તિને બે વાર હેરાન ન કરવો જોઈએ.".(ભાર આપવામાં આવ્યો છે)

૮. સૈયદ મોહમ્મદ સાલી લખ્ખાઈ વિ. મોહમ્મદ હનીફા, એ.આઈ.આર. ૧૯૭૬ એસ.સી. ૧૫૬૯- (૧૯૭૬) ૪ એસ.સી.સી. ૭૮૦ માં આ કોર્ટ દ્વારા અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે તેમ, એક બાબતને રેસ જ્યુડિકાટા બનાવવા માટે, નીચેની શરતો સાબિત કરવી આવશ્યક છે:- (૧) કે મુકદ્દમાના પક્ષકારો સમાન હોવા જોઈએ; (૨) કે દાવોનો વિષય પણ સમાન હોવો જોઈએ; (૩) કે પક્ષકારો વચ્ચે આ બાબતનો અંતિમ નિર્ણય થવો જોઈએ; અને (૪) કે દાવો સક્ષમ અધિકારક્ષેત્રની અદાલત દ્વારા નક્કી થવો જોઈએ. નારાયણ પ્રભુ વેંકટેશ્વર પ્રભુ વિરુદ્ધ નારાયણ પ્રભુ કૃષ્ણ પ્રભુના કેસમાં, એ.આઈ.આર. ૧૯૭૭ એસ.સી. ૧૨૬૮: (૧૯૭૭) ૨ એસ.સી.સી. ૧૮૧, આ કોર્ટ દ્વારા તે અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું: "રેસ જ્યુડિકાટાનો સિદ્ધાંત કોઈ ચોક્કસ કેસને લાગુ પડે છે કે નહીં તે નક્કી કરવા માટેની એક કસોટી એ છે કે જો તે લાગુ ન કરવામાં આવે તો શું બે અસંગત હુકમો અસ્તિત્વમાં આવશે કે કેમ તે નક્કી કરવું.

૨૭.૧ ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરા ૧૮માં નીચે મુજબ જણાવ્યું છે અને અવલોકન કર્યું છે:

૧૮.....અમારો અભિપ્રાય છે કે એ વાત સાચી હોઈ શકે છે કે શરૂઆતના તબક્કામાં અદાલત આ બાબતની યોગ્યતામાં પ્રવેશ ન કરે.વસ્તુઓના સ્વરૂપમાં તેનો અભિપ્રાય પ્રથમદર્શી હશે.પરંતુ અદાલતે એ પણ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે રેસ-જ્યુડિકાટા અથવા નાગરિક પ્રક્રિયાના તકનીકી નિયમોની સામ્યતા, વર્તમાન જેવા કેસોમાં, યોગ્ય છે અને અદાલતો પાસેથી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે તેઓ કાયદાનું સંચાલન કરે જેથી તેના અંતર્ગત ઉદ્દેશ્યને અસરકારક બનાવી શકાય.અદાલતે એ પણ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે આ સિદ્ધાંતનું મૂળભૂત પાત્ર જાહેર નીતિ છે અને સક્ષમ અધિકારક્ષેત્રની અદાલતના નિર્ણયને અંતિમ સ્વરૂપ આપવા અને વધુ મુકદ્દમાને રોકવા માટે નિવારક છે.

૨૮. કમલા અને અન્ય (સુપ્રા) બાદમાં વૈશ અગ્રવાલ પંચાયત વિરુદ્ધ ઈન્દર કુમાર અને અન્યના કેસમાં સંદર્ભિત અને આધારિત થયા; સિવિલ અપીલ નંબર ૨૦૮૯/૨૦૧૫; ૨૫/૦૮/૨૦૧૫ ના રોજ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો, જેમાં સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું:

૧૨. રેસ જ્યુડિકાટાની અરજી અમુક તથ્યોના પુરાવા પર આધારિત છે અને પછી તે તથ્યો પર કાયદાને લાગુ કરીને કરવામાં

આવે છે.તેથી, એ જરૂરી છે કે દલીલનો પાયો દલીલોમાં મૂકવો જોઈએ અને પછી મુદ્દો ઘડવો જોઈએ અને તેનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ.અરજીપત્રમાં અથવા સુનાવણીના તબક્કે મુદ્દાઓમાં યોગ્ય રીતે ઉઠાવવામાં ન આવેલી અરજીને અપીલના તબક્કે પ્રથમ વખત ઉઠાવવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં [જુઓ (રાજા) જગદીશ ચંદ્ર દેવ ધબલ દેબ વિરુદ્ધ ગૌર હરિ મહતો, મેડાપતિ સુરૈયા વિરુદ્ધ તોંડપુ બાલા ગંગાધર રામકૃષ્ણ રેહી અને કટૂગઢા ચિના અંજનેયુલુ વિરુદ્ધ કટારગઢા ચિના રામૈયા].આવું કહ્યા પછી, કોર્ટે વધુમાં અવલોકન કર્યું હતું કે: – "માત્ર અરજી જ લેવાની નથી, પરંતુ અગાઉના કેસમાં દલીલો, મુદ્દાઓ અને ચુકાદાની નકલો રજૂ કરીને તેને પ્રમાણિત પણ કરવાની છે.કદાચ, આપેલ કેસમાં અગાઉના મુકદ્દમામાં ચુકાદાની માત્ર નકલ જ રેસ જ્યુડિકાટાની અરજીના પુરાવા તરીકે દાખલ કરવામાં આવે છે અને ચુકાદામાં પૂરતી વિગતો હોય છે અથવા જરૂરી વિગતોમાં દલીલોનું નિવેદન અને મુદ્દાઓ કે જે પૂરતા પુરાવા તરીકે લઈ શકાય છે.પરંતુ સૈયદ મોહમ્મદ સાલી લબ્બાઈ વિરુદ્ધ મોહમ્મદ હનીફામાં નિર્દેશિત કર્યા મુજબ, રેસ જુડિકાટાના પ્રશ્નનો નિર્ણય કરવાની મૂળભૂત પદ્ધતિ એ છે કે પહેલાં પક્ષકારોના કેસને તેમના અગાઉના મુકદ્દમાની સંબંધિત અરજીઓમાં રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો અને

પછી એ શોધવું કે રેસ જુડિકાટા તરીકે કાર્ય કરતા ચુકાદા દ્વારા શું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું.

૧૩. આ સંદર્ભમાં કમલા અને અન્ય વિરુદ્ધ કે. ટી. ઈશ્વર એસ. એ. અને અન્યમાં કરાયેલું ઉચ્ચારણ યોગ્ય લાગશે.ઉક્ત કેસમાં સી.પી.સી.ના આદેશ VII નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળ સમાવિષ્ટ સિદ્ધાંત સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે, કોર્ટે આ રીતે જણાવ્યું છે:

"૨૧.આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ (ડી) કોડની મર્યાદિત અરજી છે.એ બતાવવું આવશ્યક છે કે દાવો કોઈપણ કાયદા હેઠળ પ્રતિબંધિત છે.આવો નિષ્કર્ષ ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા નિવેદનો પરથી કાઢવો જોઈએ.અમારા મતે, ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ માં વિવિધ કલમોને મિશ્રિત ન કરવી જોઈએ.જ્યારે આપેલ કેસમાં, વાદીને નકારવા માટેની અરજી તેના વિવિધ પેટા-કલમોમાં નિર્દિષ્ટ એક કરતાં વધુ આધારો પર દાખલ કરી શકાય છે, ત્યારે તે અસર માટે સ્પષ્ટ તારણ પર પહોંચવું આવશ્યક છે.આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ ની કલમ (ડી) ને લાગુ કરવા માટે શું સુસંગત હશે તે વાદીમાં કરવામાં આવેલી નિવેદનો છે.તે હેતુ માટે, તેમાં કોઈ સરવાળો કે બાદબાકી થઈ

શકે નહીં.અદાલતની તરફથી અધિકારક્ષેત્રની ગેરહાજરીને કોડની વિવિધ જોગવાઈઓ હેઠળ વિવિધ તબક્કે લાગુ કરી શકાય છે.આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ કોડનો એક છે, આદેશ ૧૪ નિયમ ૨ બીજો છે.

૨૨. આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ (ડી) ને લાગુ કરવાના હેતુથી, પુરાવાના કોઈ પણ પ્રકારની તપાસ કરી શકાશે નહીં.પક્ષકારો વચ્ચે ઉદ્ભવતા મુદ્દાઓ તે તબક્કે અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં નહીં હોય.તમામ મુદ્દાઓ ઉપરોક્ત જોગવાઈ હેઠળના આદેશનો વિષય ન હોવા જોઈએ.

૧૪. આપું કહ્યા પછી, રેસજ્યુડિકાટાની વિભાવના સાથે વ્યવહાર કરવા આગળ વધતાં, કોર્ટે અભિપ્રાય આપ્યો:

"૨૩.જ્યારે રેસ જ્યુડિકાટાના સિદ્ધાંતો આકર્ષાય છે, ત્યારે તે કોડની કલમ ૧૨ને ધ્યાનમાં રાખીને અન્ય દાવો રદ કરશે.કાયદા અને હકીકતના મિશ્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ કરતો પ્રશ્ન જેમાં માત્ર ફરિયાદની તપાસ જ નહીં પરંતુ અન્ય પુરાવા અને અગાઉના મુકદ્દમામાં પસાર કરાયેલા આદેશની પણ તપાસની

જરૂર પડી શકે છે, તેને પ્રારંભિક મુદ્દા તરીકે અથવા અંતિમ સુનાવણીમાં લેવામાં આવી શકે છે, પરંતુ, તે તબક્કે પ્રશ્ન નક્કી કરી શકાતો નથી.

૨૪. એક વાત એ છે કે ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા નિવેદનો કાર્યવાહીનું કોઈ કારણ જાહેર કરતા નથી, પરંતુ બીજી વાત એ છે કે જો કે તે કાર્યવાહીનું કારણ જાહેર કરે છે, પરંતુ તે કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.

૨૫. આ અદાલત દ્વારા તેમજ વિવિધ ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણયો આ સંદર્ભમાં એકસમાન નથી. પરંતુ, પછી જે વ્યાપક સિદ્ધાંત તેમાંથી કાઢી શકાય છે તે એ છે કે તે તબક્કે અદાલત કોઈ પણ પુરાવાને ધ્યાનમાં લેશે નહીં અથવા હકીકત અથવા કાયદાના વિવાદિત પ્રશ્નમાં પ્રવેશ કરશે નહીં. આ કિસ્સામાં, કોર્ટનો અધિકારક્ષેત્ર કોઈપણ કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત હોવાનું જણાય છે, જેનો અર્થ એ છે કે, તેની વિષયવસ્તુ, ફરિયાદને નકારવાની અરજીને મંજૂરી આપવી જોઈએ.

૧૫. આ સંદર્ભમાં બાલાસરિયા કન્સ્ટ્રક્શન (પી) લિમિટેડ વિરુદ્ધ હનુમાન સેવા ટ્રસ્ટ અને અન્યના ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેંચના નિર્ણયનો સંદર્ભ ફળદાયી રહેશે. નોંધનીય છે કે આ કેસ બાલાસરિયા કન્સ્ટ્રક્શન (પી) લિમિટેડ વિરુદ્ધ હનુમાન સેવા ટ્રસ્ટના નામથી મોટી બેંચને મોકલવામાં આવ્યો હતો. સંદર્ભનો ક્રમ નીચે મુજબ છે:

"જ.આ કેસ પર ૩૦/૦૮/૨૦૦૫ના રોજ લાંબી દલીલ કરવામાં આવી હતી. અપીલકર્તા તરફથી હાજર રહેલા વકીલે એન.વી. શ્રીનિવાસ મૂર્તિ વિરુદ્ધ મરિયમ્મામાં આ અદાલતના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો કે જો દાવો બાહ્ય રીતે મર્યાદા દ્વારા પ્રતિબંધિત હોય તો ફરિયાદને નકારી શકાય છે. આની વિરુદ્ધમાં, પ્રતિવાદીઓના વકીલે પોપટ અને કોટેચા પ્રોપર્ટી વિરુદ્ધ સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા સ્ટાફ એસોસિએશનમાં આ કોર્ટના પછીના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો, જે દરખાસ્તના સંદર્ભમાં હતો કે ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ (ડી) એવા કેસમાં લાગુ પડતો નથી જ્યાં એ હકીકતના આધારે પ્રશ્નનો નિર્ણય કરવાનો હોય કે દાવો મર્યાદા દ્વારા પ્રતિબંધિત હતો. આદેશ ૭ નિયમ ૧૧(ડી) સી.પી.સી. માં આવતા શબ્દો "કાયદા દ્વારા

પ્રતિબંધિત" માં "મર્યાદા દ્વારા પ્રતિબંધિત" દાવો શામેલ હશે કે કેમ તે મુદ્દા પર ઉપર ટાંકવામાં આવેલા આ બેમાંથી કોઈ પણ ચુકાદામાં ખાસ ધ્યાન આપવામાં આવ્યું નથી.પરંતુ આ મુદ્દાને ખાસ કરીને મોહનલાલ સુખાદિયા યુનિવર્સિટી વિરુદ્ધ પ્રિયા સોલોમન, ખાજા કુતુબુદ્દા વિરુદ્ધ એ.પી. સરકાર, વેદાપત્ની સૂર્યનારાયણ વિરુદ્ધ પૂસરલા વેંકટ શંકર સૂર્યનારાયણ, અર્જુન સિંહ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયામાં વિવિધ હાઈકોર્ટ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવ્યો છે, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળની ફરિયાદને એ આધાર પર નકારી શકાય નહીં કે તે મર્યાદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.આ ચુકાદાઓ અનુસાર, સીપીસીના આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ ના અર્થમાં આવવા માટે કાયદાની જોગવાઈ દ્વારા દાવો અટકાવવો પડશે. જુગોલિનિયા રાજ્ય જુગોસ્લાવિયા વિરુદ્ધ ફ્રેંચ લેધર્સ લિમિટેડ, નેશનલ ઇન્સ્યોરન્સ કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ નવરોમ કોન્સ્ટ્રક્શન, જે પટેલ એન્ડ કંપની વિરુદ્ધ નેશનલ ફેડરેશન ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કોપમાં વિરોધાભાસી અભિપ્રાય લેવામાં આવ્યો છે.મર્યાદિત અને સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા સ્ટાફ એસોસિએશન વિ. પોપટ એન્ડ કોટેયા પ્રોપર્ટી.છેલ્લો ચુકાદો પોપટ અને કોટેયા પ્રોપર્ટી વિરુદ્ધ

સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા સ્ટાફ એસોસિએશનમાં પડકારનો વિષય હતો. આ કોર્ટે ચુકાદો રદ કર્યો અને પેરા રપમાં નીચે મુજબ જણાવ્યું હતું:

"રપ.જ્યારે સોપાન સુખદેવ કેસમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં ફરિયાદમાંના નિવેદનોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે, ત્યારે અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ એ છે કે ડિવિઝન બેન્ચ એવું માનવામાં યોગ્ય ન હતી કે ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ સીપીસી કેસની હકીકતોને લાગુ પડે છે.વિવિધ દાવાઓ કરવામાં આવ્યા હતા અને ડિવિઝન બેન્ચ એ ધારણા સાથે આગળ વધી રહી હતી કે માત્ર લીઝ ડીડની બિન-અમલ એ મૂળ મુદ્દો હતો, જે ખોટું હતું.જો એવું સ્વીકારવામાં આવે કે અન્ય દાવાઓ તેની સાથે સંબંધિત હતા, તો પણ તેઓ સ્વતંત્ર અસ્તિત્વ ધરાવે છે.પ્રતિવાદી દ્વારા રકમનો સંગ્રહ ૫૧ વર્ષથી વધુ સમયગાળા માટે હતો કે કેમ તે માટે પુરાવા રજૂ કરવાની જરૂર છે.આ એવો કિસ્સો નથી કે જ્યાં ફરિયાદમાં નિવેદનમાંથી દાવો કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત હોવાનું કહી શકાય.ઉમેરણ અથવા બાદબાકી વિનાના ફરિયાદમાં નિવેદન એ દર્શાવે છે કે તે આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ની અરજીને આકર્ષિત

કરવા માટે કોઈપણ કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.વર્તમાન કિસ્સામાં આવું નથી.

૫. વિવિધ ઉચ્ચ અદાલતો વચ્ચેના સંઘર્ષ અને એન.વી. શ્રીનિવાસ મૂર્તિ વિરુદ્ધ મરિયમ્મા અને પોપટ અને કોટેયા પ્રોપર્ટી વિરુદ્ધ સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા સ્ટાફ એસોસિએશનમાં આ અદાલત દ્વારા વ્યક્ત કરાયેલા અભિપ્રાયના સ્પષ્ટ સંઘર્ષને ધ્યાનમાં લઈને, બેન્ચે કાયદાના નીચેના પ્રશ્નને વિચારણા માટે મોટી બેંચને મોકલ્યો:

"શું ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળ 'કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત' શબ્દોમાં એ આધારનો પણ સમાવેશ થશે કે તે મર્યાદાના કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.

૧૫. ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે કોઈ મતભેદ નથી અને ત્યારબાદ આ મામલો ચુકાદા માટે ડિવિઝન બેંચ પાસે પાછો આવ્યો હતો.ડિવિઝન બેન્ચે ત્રણ જજોની બેન્ચે જે કહ્યું છે તે પુનઃ રજૂ કર્યું હતું.તે નીચે મુજબ છે:

"ત્રણ-જ્યાયાધીશોની બેન્ચ સમક્ષ, બંને પક્ષોના વકીલે નીચે મુજબ જણાવ્યું હતું:

"...બંને પક્ષોની એવી સ્થિતિ નથી કે સંપૂર્ણ દરખાસ્ત તરીકે ઓર્ડર ૭ અને નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળની અરજી ક્યારેય મર્યાદાના કાયદા પર આધારિત ન હોઈ શકે.બંને પક્ષો જણાવે છે કે વિવાદિત ચુકાદો આ ચોક્કસ કેસના તથ્યો પર આધારિત છે અને ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળ અરજી મર્યાદાના કાયદા પર આધારિત હોઈ શકે છે કે નહીં તે પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો નથી અને તેનો સામનો કરવામાં આવ્યો નથી.બંને પક્ષો વધુમાં જણાવે છે કે આ કેસમાં નિર્ણય આ કેસના તથ્યો પર આધારિત રહેશે.

૧૬. આટલું કહ્યા પછી, ડિવિઝન બેન્ચે અભિપ્રાય આપ્યો કે ઉપરોક્ત કેસની હકીકતોમાં, યોગ્ય દલીલો, મર્યાદા પર મુદ્દાની રચના અને પુરાવા લેવા વિના મર્યાદા દ્વારા પ્રતિબંધિત તરીકે દાવો રદ કરી શકાય નહીં, કારણ કે મર્યાદાનો પ્રશ્ન હકીકત અને કાયદાનો મિશ્ર પ્રશ્ન છે અને ફરિયાદના પ્રથમ વાંચન પર એવું ન કહી શકાય કે દાવો સમય દ્વારા પ્રતિબંધિત હતો.

૧૭. હાલના કેસની વાત કરીએ તો, અમને જાણવા મળ્યું છે કે ફરિયાદમાંના આક્ષેપો તદ્દન અલગ છે.ત્યાં છેતરપિંડી અને સાંઠગાંઠની ખાતરી છે.એવો દાવો કરવામાં આવે છે કે અગાઉના મુકદ્દમામાં છેતરપિંડી અને સાંઠગાંઠને કારણે હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.આવી હકીકતની પરિસ્થિતિમાં, અમારા માનવામાં, હાઈકોર્ટ એવો અભિપ્રાય વ્યક્ત કરીને ભૂલ કરી છે કે રિસ-જ્યુડિકાટાની અરજી ફરિયાદમાંથી સ્પષ્ટ હતી.હકીકતમાં, હાઈકોર્ટ દ્વારા લેખિત નિવેદનમાં લેવામાં આવેલી અરજીને સ્વીકારીને એક નિર્ણય નોંધવામાં આવ્યો છે.અમારા મતે, હકીકતોના આધારે તૈયાર કરવામાં આવેલા તમામ મુદ્દાઓ અંગે સુનાવણી થવી જોઈએ.

૨૯. આમ, સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલ સૂત્ર એ છે કે કોર્ટે રેસ-જ્યુડિકાટાના આધારે ફરિયાદને નકારી કાઢવામાં ખૂબ જ ધીમી ગતિ રાખવી જોઈએ કારણ કે રેસ-જ્યુડિકાટા સંબંધિત મુદ્દો કાયદા અને હકીકતનો મિશ્ર પ્રશ્ન હશે અને કોર્ટ માટે પક્ષને આવા મુદ્દા પર પુરાવા રજૂ કરવા માટે કહેવું જરૂરી હોઈ શકે છે.

૩૦. તે કાયદાનો સ્થાયી પ્રસ્તાવ છે કે કોર્ટ, કોડના આદેશ ૭, નિયમ ૧૧ હેઠળ અરજીને ધ્યાનમાં લેતી વખતે, પોતાની જાતને વાદી અને તેની સાથે જોડાયેલા દસ્તાવેજોમાં કરવામાં આવેલા નિવેદનો સુધી મર્યાદિત રાખશે.તે પ્રતિવાદીઓના બચાવમાં તપાસ કરશે નહીં, જેથી એ જાણી શકાય કે કાયદા દ્વારા દાવો પ્રતિબંધિત છે કે નહીં.તેથી, કોડના આદેશ ૭, નિયમ ૧૧ (ડી) હેઠળ સમાવિષ્ટ જોગવાઈના આહ્વાન પર રેસ જ્યુડિકાટના સિદ્ધાંત દ્વારા પ્રતિબંધિત હોવાની દલીલ પર ફરિયાદને નકારી શકાય નહીં.

૩૧. મદ્રાસ હાઈકોર્ટે જી સુબ્રમણિય વિરુદ્ધ વી રાજશેખરનના કેસમાં ૨૦૧૩ (૪) સીટીસી ૪૬૮ માં નોંધ્યું હતું કે ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ સીપીસી હેઠળ અરજીને ધ્યાનમાં લેતી વખતે રેસ-જ્યુડિકાટના સિદ્ધાંતની લાગુ પડવાની બાબતને ધ્યાનમાં લેવામાં આવી હતી અને જાણવા મળ્યું હતું કે લેખિત નિવેદનમાં કરવામાં આવેલા બચાવના આધારે ફરિયાદને નકારી શકાય નહીં અને રેસ-જ્યુડિકાટનો પ્રતિબંધ એ એક મુદ્દો છે જે ઉઠાવવો અને નક્કી કરવો જોઈએ, પરંતુ ફરિયાદને નકારવાના આધાર તરીકે નહીં.ઉક્ત નિર્ણયનો ફરો ૧૧ નીચે મુજબ છે:

"૧૧.બીજો દલીલ એ છે કે કંપનીઓના રજિસ્ટ્રારનો નિર્ણય કે નિવૃત્તિની તારીખ સાચી અને માન્ય હતી તે રેસ જ્યુડિકાટ તરીકે

કાર્ય કરશે અને તેથી, તે જ વર્તમાન મુકદ્દમા માટે વૈધાનિક અવરોધ હશે, તે પણ નકારવા માટે બંધાયેલ છે, કારણ કે વિદ્વાન વકીલ એવી કોઈ જોગવાઈ બતાવવાની સ્થિતિમાં નથી કે જે કહે છે કે કંપનીઓના રજિસ્ટ્રારનો નિર્ણય અંતિમ રહેશે અને તે પ્રશ્ન પર જવા માટે સિવિલ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રને અવરોધિત કરવામાં આવે છે.અન્યથા પણ, રેસ જ્યુડિકાટના અવરોધનો પ્રશ્ન એ આધાર ન હોવો જોઈએ જેના પર વાદીને નકારી શકાય.સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૧ શું કહે છે કે, જે પ્રશ્ન અગાઉ નક્કી થયેલા મુકદ્દમામાં મુદ્દા તરીકે નોંધપાત્ર અને સીધો ઉઠાવવામાં આવ્યો છે, તે પછીના મુકદ્દમા સાથે કામ કરતી કોર્ટ દ્વારા ચલાવવામાં આવશે નહીં.તેથી, ઉપરોક્ત જોગવાઈનો અર્થ એવો કરી શકાય છે કે આવા મુકદ્દમાને રેસ જ્યુડિશિએટના પ્રતિબંધના આધારે રદ કરી શકાય છે અને એવું કહેવા માટે તેને વધુ ખેંચી શકાય નહીં કે રેસ જ્યુડિશિએટનો પ્રતિબંધ એ વાદીને નકારવાનો આધાર હશે.રેસ જ્યુડિકાટનો પ્રશ્ન કાયદો અને હકીકતનો મિશ્ર પ્રશ્ન હશે.તેને ઉઠાવવું પડશે અને નિર્ણય લેવો પડશે.ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલી દલીલો અને ફરિયાદ સાથે રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોના આધારે ફરિયાદને નકારી શકાય છે.દિવાની કાર્યરીતિ સંહિતાના આદેશ ૭, નિયમ ૧૧ હેઠળ દાખલ કરેલી અરજીના

સમર્થનમાં દાખલ કરેલા સોગંદનામામાં કરેલા પ્રતિવાદીના લેખિત
નિવેદન અથવા કોઈપણ નિવેદનના આધારે વાદીને નકારી શકાય
નહીં.

૩૨. આ કેસમાં ફરિયાદની તપાસ કરતાં એવા નિષ્કર્ષ પર આવવું શક્ય નથી કે
આ દાવો રેસ-જ્યુડિકાટા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે, કારણ કે બેંક દ્વારા ડી.આર.ટી.
સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલી મૂળ અરજીનો ઉલ્લેખ છે, તેમ છતાં ફરિયાદમાં
એવા કોઈ અન્ય પુરાવા નથી કે જેના આધારે આ કોર્ટ એવા નિશ્ચિત નિષ્કર્ષ પર
આવી શકે કે આ દાવો રેસ-જ્યુડિકાટાના સિદ્ધાંતો દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.આ
સિદ્ધાંતોને માત્ર અગાઉના મુકદ્દમા અથવા અન્ય કાર્યવાહીમાં ફરિયાદ અને
પુરાવાની તપાસ કરીને લાગુ કરી શકાય છે, જેથી એ સ્થાપિત કરી શકાય કે મુદ્દો
એ જ છે.

૩૩. હવે આપણે બીજા પ્રશ્ન પર ધ્યાન આપીશું કે શું આ કાયદાની કલમ ૧૭
અને ૧૮, ૧૯૯૩ની જોગવાઈઓ દ્વારા દાવો પ્રતિબંધિત છે કે કેમ.

૩૪. અધિનિયમ, ૧૯૯૩ની કલમ ૧૭ આ પ્રમાણે છે:

૧૭. ટ્રિબ્યુનલની અધિકારક્ષેત્ર, સત્તા અને અધિકાર –

[૧] ન્યાયાધીશો નિયુક્ત દિવસથી, બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓ પાસેથી આવી બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓને લેણાંની વસૂલાત માટેની અરજીઓ પર વિચાર કરવા અને નિર્ણય લેવા માટે અધિકારક્ષેત્ર, સત્તાઓ અને અધિકારનો ઉપયોગ કરશે.

[(૧(એ) પેટા-કલમ (૧) ને પૂર્વગ્રહ રાખ્યા વિના, -

(એ) ટ્રિબ્યુનલ કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા નિયુક્ત કરવામાં આવનારી તારીખથી નાદારી અને દેવાળું ધારો, ૨૦૧૬ના ભાગ-૨ હેઠળની અરજીઓ પર વિચાર કરવા અને તેનો નિર્ણય કરવા માટે અધિકારક્ષેત્ર, સત્તાઓ અને અધિકારનો ઉપયોગ કરશે.

(બી) ટ્રિબ્યુનલની તમામ જિલ્લા મુખ્યાલયોમાં સર્કિટ બેઠકો થશે.

(૨) અપીલ ટ્રિબ્યુનલ નિયુક્ત દિવસથી આ અધિનિયમ હેઠળ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કરવામાં આવેલા અથવા કરવામાં આવ્યા હોવાનું માનવામાં આવતા કોઈપણ આદેશ સામે અપીલને મંજૂરી આપવા માટે અધિકારક્ષેત્ર, સત્તાઓ અને અધિકારનો ઉપયોગ કરશે.

૩૫. ૧૯૯૩ના કાયદાની કલમ ૧૮ આ પ્રમાણે છે:

૧૮. અધિકારક્ષેત્રનો અવરોધ-નિયુક્ત દિવસથી, કોઈ પણ અદાલત અથવા અન્ય સત્તાધિકારી પાસે કલમ ૧૭ માં દર્શાવેલ બાબતોના સંબંધમાં કોઈ અધિકારક્ષેત્ર, સત્તાઓ અથવા અધિકારનો ઉપયોગ કરવાનો અધિકાર રહેશે નહીં.

૩૬. બેંકે પણ અધિનિયમ, ૧૯૯૩ની કલમ ૧૯(૬) અને ૧૯(૧૧)નો ઉપયોગ કર્યો હોવાથી, અમે આ બંને જોગવાઈઓની તપાસ કરીશું.

૧૯. ટ્રિબ્યુનલને અરજી -

[૬] જ્યાં પ્રતિવાદી અરજદારની માંગણી સામે સેટ-ઓફ કરવાનો દાવો કરે છે, તે અરજદાર પાસેથી કાયદેસર રીતે વસૂલ કરી શકાય તેવી કોઈ પણ નક્કી કરેલી રકમ, પ્રતિવાદી અરજીની પ્રથમ સુનાવણીમાં, પરંતુ ત્યારબાદ નહીં, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા મંજૂરી ન મળે ત્યાં સુધી, અરજદાર સામે સેટ-ઓફ કરવા માંગતા દેવાની વિગતો ધરાવતું લેખિત નિવેદન, મૂળ દસ્તાવેજો અને અન્ય પુરાવા સાથે

રજૂ કરી શકે છે, જે કોઈપણ નક્કી કરેલી રકમ સામે સેટ-ઓફના દાવાના સમર્થનમાં આધાર રાખે છે.

[૧૧] જ્યાં પ્રતિવાદી લેખિત નિવેદનમાં પ્રતિ-દાવા રજૂ કરે છે અને આવા દાવાના જવાબમાં અરજદાર દલીલ કરે છે કે તે દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા દાવાને પ્રતિ-દાવાના માર્ગ દ્વારા નિકાલ ન કરવો જોઈએ, પરંતુ સ્વતંત્ર કાર્યવાહીમાં, ટ્રિબ્યુનલ દેવાની વસૂલાત માટે અરજદારના દાવા સાથે આવા મુદ્દાનો નિર્ણય કરશે.

૩૭. નહર ઇન્ડસ્ટ્રીયલ એન્ટરપ્રાઇઝિસ લિમિટેડ [સુપ્રા] માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે સાર્ફેસી એક્ટની કલમ ૩૪ સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૯ હેઠળના મુકદ્દમાને મંજૂરી આપવા માટે સિવિલ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રને સંપૂર્ણપણે દૂર કરતી નથી.તેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે દીવાની અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર પૂર્ણ પ્રકૃતિનો છે અને દીવાની અદાલત દાવોમાં પક્ષકારોના સંબંધિત દાવાઓનો નિર્ણય કરવા માટે હકદાર છે, સિવાય કે દીવાની કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૯ હેઠળ આવા દાવાને મંજૂરી આપવા માટે દીવાની અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર કોઈ કાયદા દ્વારા અથવા તેમાંથી જરૂરી ગર્ભિત અર્થ દ્વારા સ્પષ્ટપણે દૂર કરવામાં આવ્યો હોય.દેવું વસૂલાત અધિનિયમ અને સાર્ફેસી અધિનિયમના અવકાશ અને/અથવા કાર્યક્ષેત્રની તપાસ કર્યા પછી,

માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે તેમાં જણાવ્યું હતું કે દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલને સિવિલ કોર્ટ તરીકે ગણી શકાય નહીં, કારણ કે દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલની રચના ચોક્કસ હેતુ સાથે કરવામાં આવી હતી અને તેની મર્યાદિત અધિકારક્ષેત્ર છે; તે ન તો હુકમ પસાર કરી શકે છે અને ન તો દેવાદાર દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલ પાસેથી ઘોષણાત્મક રાહત મેળવી શકે છે. દેવું વસૂલ ટ્રિબ્યુનલ માત્ર વસૂલ પ્રમાણપત્ર જ આપી શકે છે. ઉક્ત ચુકાદામાં કેટલાક કિસ્સાઓનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો. વધુમાં એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે SARFAESI એક્ટની કલમ ૩૪ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈ હોવા છતાં, અમુક સંજોગોમાં સિવિલ કોર્ટનો અધિકારક્ષેત્ર રદ થતો નથી; ઉદાહરણ તરીકે, (i) બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓને દસ લાખ રૂપિયાથી ઓછી રકમ માટેના તેમના દાવાની અમલવારીના હેતુ માટે સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ સિવિલ દાવો દાખલ કરવાની જરૂર છે; (ii) દેવાદારો પણ સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ તેમના દાવાઓ દાખલ કરી શકે છે અથવા સેટ ઓફ અથવા કાઉન્ટર-ક્લેમ કરી શકે છે; (iii) બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા દ્વારા કોઈ કાર્યવાહી દાખલ કરતા પહેલાં અથવા દેવાની વસૂલાત કરતા પહેલાં, દેવાદાર પ્રીએમ્પ્ટિવ દાવો દાખલ કરી શકે છે અને મનાઈ હુકમ મેળવી શકે છે; (iv) સિવિલ દાવો એવા કેસમાં પણ જાળવી શકાય છે જ્યાં છેતરપિંડી અને ખોટી રજૂઆતનો આરોપ સામેલ હોય; (v) જ્યારે પક્ષકારો વચ્ચે જટિલ પ્રકૃતિના અન્ય ઘણા મુદ્દાઓ ઊભા થાય ત્યારે સિવિલ કોર્ટના

અધિકારક્ષેત્રનો પણ ઉપયોગ કરી શકાય છે. અમે સંબંધિત ફરિયાદો ટાંકીએ છીએ:

૯૭. કરારના સામાન્ય કાયદા હેઠળ દેવાદારને તેમજ લોન કરારની શરતોમાં સ્વતંત્ર અધિકાર હોઈ શકે છે. તે અધિકારના સમર્થન માટે કોઈ ફોરમ બનાવવામાં આવ્યું નથી. અહીં અગાઉ નોંધવામાં આવેલી દીવાની અદાલતની સત્તા માત્ર તે બાબતોના સંદર્ભમાં પ્રતિબંધિત છે, જે કડક રીતે તેની કલમ ૧૭ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે અને તેની બહાર નથી. તેથી, દીવાની અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર ચાલુ રહેશે.

૯૮. સેટ ઓફ અથવા કાઉન્ટર-ક્લેઈમના સંદર્ભમાં પણ, અધિનિયમની કલમ ૧૯ ની પેટા-કલમ (૬) થી (૧૧) ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને, તે સ્પષ્ટ છે:

એ) કે કાર્યવાહી બેંક દ્વારા શરૂ થવી જોઈએ.

b) તેમાં આપવામાં આવેલી ઉપાયની કેટલીક પ્રજાતિઓ તે માટે ઉપલબ્ધ હશે.

સી) કલમ ૧૯ની પેટા-કલમ (૧૧)ની દ્રષ્ટિએ, બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા ફોરમની બહાર ઉધાર લેનારને મોકલવા માટે સ્વતંત્ર છે.

ડી) આ રીતે, અધિનિયમની જોગવાઈઓની દ્રષ્ટિએ, ઉધાર લેનારનો દાવો બાકાત રાખવામાં આવ્યો છે અને તેનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો નથી.

ઈ) જો બેંક તેનો દાવો પાછો ખેંચે છે, તો પ્રતિ-દાવો ટકી શકશે નહીં, જે કોડના ઓર્ડર VIII ના નિયમ ૬ સાથે વિરોધાભાસી હોઈ શકે છે.

એફ) આ સંબંધમાં અધિનિયમની કલમ ૧૯ની પેટા-કલમ (૯) મર્યાદિત અરજી ધરાવે છે.

જી) બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા દ્વારા દાવા અરજી બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા અને ઉધાર લેનાર વચ્ચેના ધિરાણ/ઉધાર વ્યવહાર સાથે સંબંધિત હોવી જોઈએ.

એચ) આમ, બેંકો અથવા નાણાકીય સંસ્થાઓ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કાર્યવાહીના સંદર્ભમાં પ્રાધાન્ય ધરાવે છે.

i) મનાઈ હુકમ, જોડાણ અથવા રીસીવરની નિમણૂકનો આદેશ માત્ર બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થાના આદેશ પર જ શરૂ કરી શકાય છે. જો કે, અમારો એવો મતલબ નથી કે સંપૂર્ણ સત્તા ધરાવતું ટ્રિબ્યુનલ અન્યથા પણ મનાઈ હુકમ અથવા વચગાળાનો હુકમ પસાર કરવા માટે હકદાર નહીં હોય, જો કે સામાન્ય રીતે સ્પષ્ટપણે તેની પાસે તે સંબંધમાં કોઈ કાનૂની સત્તા ન હતી.

જે) તે માત્ર તેની લેણી રકમની વસૂલાત માટે જ પ્રમાણપત્ર જારી કરી શકે છે. તે હુકમ પસાર કરી શકતું નથી.

કે) જો કે ટ્રિબ્યુનલના ચુકાદા સામે અપીલ દાખલ કરી શકાય છે, પરંતુ માંગના ૭૫ ટકા હદ સુધી પૂર્વ-થાપણ ફરજિયાત છે.

એલ) સાક્ષીઓની ક્રોસ-એક્ઝામિનેશન પણ જરૂરી હોવી જોઈએ નહીં.

એમ) કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતનું પાલન કરવાને આધીન રહીને તે પોતાની પ્રક્રિયા વિકસાવી શકે છે.

એન) તે સંહિતા હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયા દ્વારા બંધાયેલ નથી. જોકે આ સંદર્ભમાં એ નોંધવું જોઈએ કે માત્ર એટલા માટે કે ટ્રિબ્યુનલ કોડ દ્વારા બંધાયેલ નથી, તેનો અર્થ એ નથી કે તેની પાસે કોડમાં સમાવિષ્ટ કોર્ટની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર નથી. 'તેના બદલે, ટ્રિબ્યુનલ દીવાની કાર્યપદ્ધતિની સંહિતાથી આગળ વધી શકે છે અને તેની સત્તાઓ પર મૂકવામાં આવેલો એકમાત્ર અપરોધ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરવાનો છે.' [ઔદ્યોગિક ધિરાણ અને રોકાણ કોર્પોરેશન જુઓ.ઓફ ઈન્ડિયા લિમિટેડ વિરુદ્ધ ગ્રેપકો ઈન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ, (૧૯૯૯) ૪ એસ સી સી ૭૧૦]

તેથી, ટ્રિબ્યુનલ સિવિલ કોર્ટ નહીં હોય.

અધિકારક્ષેત્રનો બાકાત સ્પષ્ટ હોવો જોઈએ.

૧૦૫. સિવિલ કોર્ટ પાસે દાવો ચલાવવાનો અધિકાર છે.જો દાવો ત્રાસદાયક હોય અથવા અન્યથા જાળવી શકાય તેવો ન હોય તો કોડની શરતો અનુસાર તેના સંદર્ભમાં કાર્યવાહી કરી શકાય છે.પરંતુ જો સિવિલ કોર્ટમાં દાખલ કરવામાં આવેલા તમામ મુકદ્દમાઓ, પછી ભલે તે બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓ દ્વારા ડી.આર.ટી. સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી સાથે અવિભાજ્ય રીતે જોડાયેલા હોય, ટ્રાન્સફર કરવામાં આવે તો, તે સિવિલ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રને પરોક્ષ રીતે દૂર કરવા સમાન હશે.દેવાદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા મુકદ્દમાઓ બેંકો અથવા નાણાકીય સંસ્થાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા દાવાઓ માટે પ્રતિદાવા હોઈ શકે છે અથવા ન પણ હોઈ શકે, પરંતુ તે હેતુ માટે વાદીની સંમતિ જરૂરી છે.

૧૦૬. વધુમાં, પ્રતિવાદીઓની એ દલીલોને સ્વીકારવી મુશ્કેલ છે કે ડી.આર.ટી. એક્ટની કલમ ૧૭ અને ૧૮માં સમાવિષ્ટ કાયદાકીય જોગવાઈઓએ દીવાની અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને દૂર કર્યું છે, કારણ કે ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે

દીવાની અદાલતનું અધિકારક્ષેત્ર માત્ર બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓ પાસેથી આવી બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓને કારણે દેવાની વસૂલાત માટેની અરજીઓના સંબંધમાં પ્રતિબંધિત છે.

૧૦૭. દીવાની અદાલત દાવોમાં પક્ષકારોના સંબંધિત દાવાઓ નક્કી કરવા માટે હકદાર છે. તે કોડની કલમ ૩ માં દર્શાવ્યા મુજબ અદાલતોના વંશવેલોના કાર્યક્ષેત્રમાં આવવું જોઈએ. જ્યાં સુધી કોઈ કાયદા દ્વારા અથવા જરૂરી સૂચિતાર્થ દ્વારા સ્પષ્ટપણે પ્રતિબંધિત ન હોય ત્યાં સુધી તેને નાગરિક પ્રકૃતિના તમામ વિવાદો નક્કી કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર હશે.

૧૦૮. જો કે અમારી સમક્ષ કેટલીક દલીલો રજૂ કરવામાં આવી છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૭ અને ૧૮ ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને દીવાની અદાલતની અધિકારક્ષેત્ર સંપૂર્ણપણે દૂર કરવામાં આવે છે, પરંતુ અમારું માનવું છે કે દીવાની અદાલતની અધિકારક્ષેત્ર ફક્ત કલમ ૧૮ માં સમાવિષ્ટ બાબતોના સંદર્ભમાં જ દૂર કરવામાં આવશે, જે કલમ ૧૭ સાથે સીધો સંબંધ ધરાવે છે, એટલે કે તે બાબત બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થાને ચૂકવવાપાત્ર દેવા સાથે સંબંધિત હોવી જોઈએ. ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અરજી માત્ર બેંક

અથવા નાણાકીય સંસ્થાના દેવાની વસૂલાત માટે જ કરવામાં આવશે.આ સંદર્ભમાં એ પણ નોંધવું જોઈએ કે જો પ્રતિદાવાના સંદર્ભમાં પણ દીવાની અદાલતોના અધિકારક્ષેત્ર પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો હોત, તો કાયદામાં આવું કહેવામાં આવ્યું હોત અને પ્રતિદાવાની જોગવાઈ રજૂ કરવા માટે કલમ ૧૭ અને ૧૮ માં સુધારો કરવામાં આવ્યો હોત.

૧૦૯. આ સંદર્ભમાં આપણે ઇન્ડિયન બેંક (ઉપર્યુક્ત)ના નીચેના અવલોકનોને રેકૉર્ડ પર મૂકી શકીએ છીએ:

"૧૪.સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૯ જણાવે છે કે અદાલતોને સિવિલ પ્રકૃતિના તમામ દાવાઓ પર કાય વાહી કરવાનો અધિકાર રહેશે, સિવાય કે જે દાવાઓ વિશે તેમની જાણકારી સ્પષ્ટ અથવા ગર્ભિત રીતે પ્રતિબંધિત છે.

૧૫. દેવા વસૂલાત અધિનિયમની કલમ ૧૭ અને ૧૮ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે નાગરિક અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર માત્ર બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા દ્વારા તેના દેવાની વસૂલાત માટેની અરજીઓના સંદર્ભમાં પ્રતિબંધિત છે.કોઈપણ રાહત માટે બેંક

સામે ઉધાર લેનાર અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા કોઈપણ મુકદ્દમાના સંદર્ભમાં નાગરિક અદાલતોના અધિકારક્ષેત્ર પર પ્રતિબંધ નથી.

૧૬.મહત્વની વાત એ છે કે કલમ ૧૭ અને ૧૮માં સુધારો કરવામાં આવ્યો નથી. ટ્રિબ્યુનલને સુધારા પછી પણ, બેંકો/નાણાકીય સંસ્થાઓ સામે ઉધાર લેનારાઓ અથવા અન્ય લોકો દ્વારા શરૂ કરાયેલા સ્વતંત્ર મુકદ્દમાઓ અથવા કાર્યવાહીઓનો પ્રયાસ કરવા માટે અધિકારક્ષેત્ર આપવામાં આવ્યું નથી, ન તો આવા મુકદ્દમાઓ અથવા કાર્યવાહીઓના સંદર્ભમાં નાગરિક અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રને અવરોધિત કરવામાં આવ્યું છે.

૧૧૦. એ ચાદ રાખવું જોઈએ કે દીવાની અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર સ્વભાવે સંપૂર્ણ છે. જ્યાં સુધી તેને સ્પષ્ટપણે અથવા જરૂરી સૂચિતાર્થ દ્વારા દૂર કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, તેની પાસે તમામ પ્રકારના મુકદ્દમાઓનો પ્રયાસ કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર હશે.

૧૧૧. ધુળુભાઈ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ એમ.પી., [(૧૯૬૮) ૩ એસ.સી.આર. ૬૬૨] માં, આ અદાલતે અભિપ્રાય આપ્યો:

"૩૨.....આ કોર્ટમાં વ્યક્ત થયેલા વિવિધ મંતવ્યોની આ તપાસનું પરિણામ નીચે મુજબ જણાવી શકાય છે:

(૨) જ્યાં અદાલતના અધિકારક્ષેત્રનો સ્પષ્ટ પ્રતિબંધ હોય, ત્યાં પૂરા પાડવામાં આવેલા ઉપાયોની પર્યાપ્તતા અથવા પર્યાપ્તતા શોધવા માટે ચોક્કસ કાયદાની યોજનાની તપાસ સુસંગત હોઈ શકે છે પરંતુ તે દીવાની અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને ટકાવી રાખવા માટે નિર્ણાયક નથી.

જ્યાં કોઈ સ્પષ્ટ બાકાત નથી, ત્યાં ઉપાયોની તપાસ અને ઈરાદા શોધવા માટે ચોક્કસ કાયદાની યોજના જરૂરી બને છે અને તપાસનું પરિણામ નિર્ણાયક હોઈ શકે છે.પાછળના કિસ્સામાં એ જોવું જરૂરી છે કે શું કાયદો કોઈ વિશેષ અધિકાર અથવા જવાબદારી બનાવે છે અને અધિકાર અથવા જવાબદારીના નિર્ધારણ માટે જોગવાઈ કરે છે અને વધુમાં જણાવે છે કે ઉક્ત અધિકાર અને જવાબદારી વિશેના

તમામ પ્રશ્નોની રચના ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કરવામાં આવશે, અને શું સામાન્ય રીતે દીવાની અદાલતોમાં કાર્યવાહી સાથે સંકળાયેલા ઉપાયો ઉક્ત કાયદા દ્વારા સૂચવવામાં આવે છે કે નહીં.

(૭) સિવિલ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રને બાકાત રાખવાનો અર્થ સરળતાથી કાઢી શકાય નહીં, સિવાય કે ઉપર જણાવેલી શરતો લાગુ પડે.

૧૧૨. દ્વારકા પ્રસાદ અગ્રવાલ વિરુદ્ધ રમેશ ચંદર અગ્રવાલ,
[(૨૦૦૩) ૬ એસ સી સી ૨૨૦]

"૧૮.ઉપરોક્ત જોગવાઈઓની સાદી નજરથી એમાં કોઈ શંકા રહેતી નથી કે તેનાથી દીવાની અદાલતની અધિકારક્ષેત્રને દૂર કરવામાં આવી નથી.આ તત્કાલીન કેસમાં દીવાની અદાલત પક્ષકારોના હરીફ દાવાઓ સાથે સંબંધિત હતી કે એક પક્ષને બીજા દ્વારા ગેરકાયદેસર રીતે બેદખલ કરવામાં આવ્યો છે કે નહીં.આ પ્રકારનો દાવો સામાન્ય કાયદા ઉપરાંત, વિશિષ્ટ રાહત અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૬ની દ્રષ્ટિએ પણ જાળવી શકાય તેવો હશે.આવી

બાબતોમાં અદાલત મિલકતના હક્ક/માલિકીના પ્રશ્ન સાથે પણ સંબંધિત નહીં હોય.

તેમાં પાંચ સિદ્ધાંતો નક્કી કરવામાં આવ્યા હતા:

"૨૨.પક્ષકારો વચ્ચેનો વિવાદ મુખ્યત્વે દીવાની વિવાદ હતો અને કંપની ધારાની જોગવાઈઓ હેઠળનો વિવાદ ન હતો. દીવાની કાર્યપદ્ધતિની કલમ ૯ દીવાની અદાલતોને દીવાની પ્રકૃતિના તમામ વિવાદો નક્કી કરવાની સત્તા આપે છે, સિવાય કે તે કાયદા હેઠળ સ્પષ્ટપણે અથવા જરૂરી ગર્ભિત અર્થ દ્વારા પ્રતિબંધિત હોય.દીવાની અદાલતના અધિકારક્ષેત્ર પર પ્રતિબંધ સરળતાથી અનુમાનિત કરી શકાતો નથી.સિવિલ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રને અવરોધિત કરવાની જોગવાઈ માટે કડક અર્થઘટનની જરૂર છે.અદાલત સામાન્ય રીતે બાંધકામના પક્ષમાં ઝુકશે, જે દીવાની અદાલતની અધિકારક્ષેત્રની જાળવણીને જાળવી રાખશે.આ બાબતમાં પુરાવાનો બોજ એ પક્ષ પર રહેશે જે દાવો કરે છે કે દીવાની અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર દૂર કરવામાં આવ્યો છે. (સાહેબગૌડા વિરુદ્ધ ઓગેપ્પા, (૨૦૦૩) ૬ એસ સી સી ૧૫૧

જુઓ.અન્યથા પણ કંપની ધારા, ૧૯૫૬ હેઠળ દીવાની અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર સંપૂર્ણપણે દૂર થતો નથી.

૧૧૩. નગરી પ્રચારિણી સભા વિ. વી. એડિશનલ.જિલ્લો.અને સેશન્સ જજ, [૧૯૯૧ સપ (૨) એસ સી સી ૩૬]

"૨.નાગરિક પ્રકૃતિની ફરિયાદ ધરાવતા મુકદ્દમાકારને, કોઈપણ કાયદાથી સ્વતંત્ર રીતે, નાગરિક અદાલતમાં દાવો દાખલ કરવાનો અધિકાર છે, સિવાય કે તેની જાણકારી સ્પષ્ટપણે અથવા ગર્ભિત રીતે પ્રતિબંધિત હોય.આ સ્થિતિ સારી રીતે સ્થાયી થયેલી છે કે દીવાની અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને બાકાત રાખવાનો સરળતાથી અર્થ કાઢવો જોઈએ નહીં અને આવા બાકાત કાઢવાને સ્પષ્ટપણે અથવા ગર્ભિત હોવું જોઈએ.

૧૧૪. રમેશ ચંદ અર્દાવતિયા વિરુદ્ધ અનિલ પંઝવાની, [(૨૦૦૩) ૭ એસ.સી.સી. ૩૫૦] માં આ અદાલતે અભિપ્રાય આપ્યો હતો:

"૧૯..... જ્યાં કોઈ ખાસ ટ્રિબ્યુનલને અધિકારક્ષેત્ર અથવા વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્ર આપવામાં આવ્યું હોય, તો પણ દીવાની અદાલત અમુક આધારોની ઉપલબ્ધતા પર તે વર્ગના દીવાની મુકદ્દમાને મંજૂરી આપી શકે છે. દિવાની અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને બાકાત રાખવાનો સરળતાથી અર્થ કાઢવો જોઈએ નહીં. (જુઓ ધુળુભાઈ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ એમ.પી.)

૧૧૫. અધિકારક્ષેત્ર બનાવવા અથવા વિસ્તૃત કરવાની સત્તા કાયદાકીય છે. તેવી જ રીતે, પુનરાવર્તન અથવા અપીલનો અધિકાર સામાન્ય રીતે કાયદાનું સર્જન છે.

૧૬. રાજસ્થાન એસ.આર.ટી.સી. વિરુદ્ધ ઝાકિર હુસૈન, [(૨૦૦૫) ૭ એસ.સી.સી. ૪૪૭] માં આ અદાલતે ઠરાવ્યું છે:

"૨૧. આ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાનો એક સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે જો અદાલત પાસે અધિકારક્ષેત્ર ન હોય, તો અદાલતના કોઈપણ આદેશ દ્વારા અધિકારક્ષેત્ર આપી શકાતું નથી. આ અદાલતે એ.આર. અંતુલે વિરુદ્ધ આર.એસ.

નાયકના કેસમાં, એ.આઈ.આર. પેરાસ ૪૦ થી ૪૨ માં જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે નીચે મુજબ માનવામાં આવ્યું છે અને અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:(એસ સી સી પૃષ્ઠ ૬૫૦-૫૧, પેરા ૩૮-૪૦) ...

૩૯..... અધિકારક્ષેત્ર બનાવવાની અથવા વધારવાની સત્તા કાયદાકીય છે... સંસદ એકલા જ કાયદા દ્વારા તે કરી શકે છે અને કોઈ પણ અદાલત, પછી ભલે તે ઉચ્ચ હોય કે નીચલી અથવા બંને સંયુક્ત રીતે કોઈ વ્યક્તિના અધિકારક્ષેત્રને વધારી શકે છે અથવા તેને સુધારણા અને અપીલના અધિકારોથી વંચિત કરી શકે છે....."

૧૧૭. આ કાયદો, જોકે, ચોક્કસ હેતુ માટે ઘડવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ કાયદાની કલમ ૧૭ અને ૧૮ માં સ્પષ્ટપણે આપવામાં આવેલા અધિકારક્ષેત્રને બાકાત રાખવાને ધ્યાનમાં રાખીને, એવું માનવું મુશ્કેલ છે કે દીવાની અદાલતનું અધિકારક્ષેત્ર સંપૂર્ણપણે દૂર કરવામાં આવ્યું છે.નિ:શંકપણે બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓએ ૧૦ લાખ રૂપિયાથી ઓછી રકમ માટે તેમના દાવાની અમલવારીના હેતુથી દીવાની અદાલતો સમક્ષ દીવાની દાવો

દાખલ કરવો પડશે.તે માત્ર બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓના દાવાઓ માટે છે કે જેઓ ઉપર જણાવેલ રકમથી વધુની રકમ માટે દેવું વસૂલ ટ્રિબ્યુનલનો સંપર્ક કરે છે.એ પણ કોઈ પણ પ્રકારની દલીલ વગર છે કે બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓએ અધિનિયમની કલમ ૧૭ અને ૧૮ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ તેમની દાવાની અરજીઓ દાખલ કરવી જરૂરી છે.તેનાથી ઊલટું સાચું નથી.દેવાદારો માત્ર ત્યારે જ સેટ ઓફ અથવા કાઉન્ટર-ક્લેઈમ્સ માટે તેમના દાવાઓ દાખલ કરી શકે છે જ્યારે દાવાની અરજી દાખલ કરવામાં આવે અને અન્યથા નહીં.આપેલ પરિસ્થિતિમાં પણ બેંકો અને/અથવા નાણાકીય સંસ્થાઓ ટ્રિબ્યુનલને સેટ-ઓફ અથવા કાઉન્ટર દાવાઓના દાવાઓ મેળવવા માટે યોગ્ય આદેશ પસાર કરવા માટે કહી શકે છે, જે સિવિલ કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે.ટ્રિબ્યુનલ ઉચ્ચ સત્તા ધરાવતું ટ્રિબ્યુનલ નથી.તે એક વ્યક્તિનું ટ્રિબ્યુનલ છે.કેટલાક વિશેષ કાયદાઓથી વિપરીત, જેમ કે આંધ્ર પ્રદેશ જમીન કબજે (નિષેધ) અધિનિયમ, ૧૯૮૨, તેમાં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી કે ટ્રિબ્યુનલને દીનિંગ પ્રવિધાન હેઠળ દીવાની અદાલત માનવામાં આવશે.

૩૮. આપણા ફાયદા માટે વિશાલ એક્સપોર્ટ્સ ઓવરસીઝ લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્યના કેસમાં આ કોર્ટની કો-ઓર્ડિનેટ બેંચનો નિર્ણય છે, જે પ્રથમ અપીલ નંબર ૧૯૫૬/૨૦૧૮ માં આપવામાં આવ્યો હતો; ૧૦/૦૭/૨૦૧૮ ના રોજ નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં બેંચ માટે બોલતા ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ. આર. શાહ [તે સમયે તેમના લોર્ડશીપ તરીકે] નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

૭.૨ આ તબક્કે એ નોંધવું જરૂરી છે કે, સીપીસીના ઓર્ડર VII નિયમ ૧૧ હેઠળ વાંધાજનક આદેશ પસાર કરતી વખતે અને ફરિયાદને નકારી કાઢતી વખતે, વિદ્વાન કોમર્શિયલ કોર્ટ દ્વારા એવો કોઈ ચોક્કસ નિર્ણય નોંધવામાં આવ્યો નથી કે જે સંબંધિત બેંકો સામે વાદીઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલો સ્વતંત્ર દાવો જાળવી શકાય નહીં અને/અથવા તે કોઈપણ કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત રહેશે. એ વાતનો વિવાદ નથી થઈ શકે કે સી.પી.સી.ના ઓર્ડર સાત નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળની ફરિયાદને નકારી શકાય છે જો એવું જણાય કે દાવો કોઈ કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે. આ તબક્કે એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે, શીખેલા ન્યાયાધીશે સી.પી.સી.ના ઓર્ડર VII નિયમ ૧૧(એ) હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કર્યો નથી. તેથી આ કોર્ટના વિચારણા માટે જે ટૂંકો પ્રશ્ન

પૂછવામાં આવ્યો છે તે એ છે કે, કેસના તથ્યો અને સંજોગોમાં, શીખેલી કોમર્શિયલ કોર્ટ વિવાદાસ્પદ આદેશમાં જણાવેલા આધારો પર સી.પી.સી.ના ઓર્ડર VII નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજીને નકારી કાઢવામાં વાજબી છે?

[illegible]

[illegible]

માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ
કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે વાજબી ગુકસાની
વસૂલ કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે વાજબી
ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે
વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા
માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ
કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે વાજબી ગુકસાની
વસૂલ કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે વાજબી
ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે
વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા
માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ
કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ
કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ
કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ કરવા માટે વાજબી ગુકસાની વસૂલ
સ્વતંત્ર રીતે અને/અથવા સંયુક્ત રીતે વર્ષ
૨૦૦૭/૨૦૦૮/૨૦૦૯માં વાદીઓ-ઉધાર લેનારાઓ પાસેથી
આશરે ૮૦૦ કરોડ રૂપિયાની વસૂલાત માટે ડીઆરટી સમક્ષ
અલગ-અલગ મૂળ અરજીઓ દાખલ કરી હતી.એ વાત સાચી છે કે
વાદી/વાદીઓએ કન્સોર્ટિયમ બેંક અને અન્ય બેંકો સામે કોઈ

પ્રતિ-દાવા દાખલ કર્યા નથી અને તેના બદલે કન્સોર્ટિયમ બેંકો સામે અહીં ઉપર ઉલ્લેખિત હુકમનામાની માંગણી કરતી દીવાની દાવો દાખલ કર્યો છે.દાવોના સમન્સ મળતાં જ બેંકો/કોન્સોર્ટિયમ બેંકોએ એ આધાર પર ફરિયાદને નકારી કાઢવાની અરજી દાખલ કરી હતી કે આ દાવો નાણાકીય અધિનિયમ, ૧૯૯૩ની કલમ ૧૮ અને ૧૯ દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.

૭.૪ સંબંધિત પક્ષો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોએ યુનાઇટેડ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા, કલકત્તા વિરુદ્ધ અભિજીત ટી કંપની પ્રાઇવેટ લિમિટેડ અને અન્ય (ઉપરોક્ત), ઈન્ડિયન બેંક વિરુદ્ધ એબીએસ મરીન પ્રોડક્ટ્સ (પી) લિમિટેડ (ઉપરોક્ત), સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા વિરુદ્ધ રંજન કેમિકલ્સ લિમિટેડ અને અન્ય (ઉપરોક્ત), અને નાહર ઈન્ડસ્ટ્રીયલ એન્ટરપ્રાઇઝ લિમિટેડ વિરુદ્ધ હોંગકોંગ એન્ડ શાંઘાઈ બેંકિંગ કોર્પોરેશન (ઉપરોક્ત) અને બેંક ઓફ રાજસ્થાન લિમિટેડ વિરુદ્ધ વીસીકે શેર્સ એન્ડ સ્ટોક બ્રોકિંગ સર્વિસીસ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત)ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે.જો કે, ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષના વિવાદ અને મુદ્દાઓ અને પ્રશ્નો કે જે હવે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા બેંક

ઓફ રાજસ્થાન લિમિટેડ વિરુદ્ધ વીસીકે શેર્સ એન્ડ સ્ટોક બ્રોકિંગ સર્વિસીસ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) કેસમાં મોટી બેંચને મોકલવામાં આવ્યા છે, તે જોતાં એવું જણાય છે કે ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષનો મુદ્દો એ હતો કે શું ધિરાણ ધારા હેઠળ વાદી સામે તેની લોનની વસૂલાત માટે અરજી કરનાર બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા સામે ઉધાર લેનાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલો સ્વતંત્ર દાવો, ડીઆરટી દ્વારા ધિરાણ ધારા હેઠળની અરજી સાથે ટ્રાન્સફર અને ટ્રાય કરવા માટે જવાબદાર છે? ઉપર જણાવવામાં આવેલા કોઈ પણ નિર્ણયમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે અને જણાવ્યું છે કે દીવાની અદાલતમાં ઉધાર લેનાર દ્વારા સ્વતંત્ર દાવો જાળવી શકાય તેવો હશે કે નહીં.ઉપર જણાવેલ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયોને ધ્યાનમાં લેતા, એવું જણાય છે કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સિવિલ કોર્ટ સમક્ષના મુકદ્દમાને સંખ્યાબંધ કારણોસર કાઉન્સેલ અને સાક્ષીઓ દ્વારા બે હાજરીના ખર્ચને બચાવવા અને ટ્રાયલ જજ બંને કાર્યવાહીની એક જ સમયે સુનાવણી કરી શકે અને બંને દાવાઓના સંદર્ભમાં સામાન્ય પુરાવા લઈ શકે તેવા કારણોસર સંયુક્ત ટ્રાયલની આવશ્યકતાને ધ્યાનમાં લઈ રહી હતી.તેથી, દાવોને પ્રતિ-દાવા તરીકે ગણવાની ઈચ્છનીયતા અને/અથવા

સગવડતા માટે સંયુક્ત ટ્રાયલ રાખવાની ઇચ્છનીયતા અને ખર્ચ બચાવવા માટે ડુપ્લિકેશન ટાળવાની ઇચ્છનીયતા, જે ઉપર જણાવ્યા મુજબ છે, તે એવું કહેવા કરતાં અલગ બાબત છે કે સ્વતંત્ર દાવો કાયદા હેઠળ, ખાસ કરીને ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૧૯૯૩ હેઠળ જાળવી શકાય તેમ નથી, અને તેથી CPC ના ઓર્ડર VII નિયમ ૧૧ હેઠળ વાદીને નકારી શકાય છે. વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદાસ્પદ આદેશ પરથી, એવું જણાય છે કે CPC ના ઓર્ડર VII નિયમ ૧૧ હેઠળ વાદીને નકારી કાઢતી વખતે, વિદ્વાન ન્યાયાધીશે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૭૪૩૪/૨૦૧૪ અને અન્ય સંલગ્ન સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન્સમાં અગાઉના રાઉન્ડના મુકદ્દમામાં ડિવિઝન બેંચની કેટલીક ટિપ્પણીઓ પર ભારે આધાર રાખ્યો છે, ખાસ કરીને ઉપરોક્ત આદેશના ફક્ત ૧૫ અને ૧૬, જે વિદ્વાન કોમર્શિયલ કોર્ટ દ્વારા તેના આદેશના ફક્ત ૩૨માં પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે. જો કે, ફક્ત ૧૫ અને ૧૬માં કરવામાં આવેલી અવલોકનોને ધ્યાનમાં લેતા, એવું કહી શકાય નહીં કે ઉપરોક્ત આદેશમાં ડિવિઝન બેંચે અવલોકન કર્યું છે કે વાદીઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલો દાવો જરા પણ જાળવી શકાય તેવો ન હતો. વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા ભારે આધાર રાખવામાં આવેલા ફક્ત ૧૫ અને

૧૬ માં કરવામાં આવેલા અવલોકનોને કોર્ટ સમક્ષના મુદ્દાઓ/વિવાદોના પ્રકાશમાં ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે. સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૭૪૩૪/૨૦૧૪ અને અન્ય સંલગ્ન સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન્સમાં પસાર કરાયેલા સમગ્ર ચુકાદા અને આદેશને ધ્યાનમાં લેતા, એવું જણાય છે કે વાદીઓની એક પ્રાર્થના હતી કે જ્યાં સુધી વર્તમાન મુકદ્દમામાં સીપીસીના ઓર્ડર VII નિયમ ૧૧ હેઠળ બેંકો દ્વારા દાખલ કરાયેલી અરજીનો નિર્ણય અને નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી ડીઆરટી સમક્ષની મૂળ અરજીઓની કાર્યવાહી પર રોક લગાવવામાં આવે. ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષની અન્ય એક મુખ્ય પ્રાર્થના વિવિધ બેંકો અને બેંકોના સમૂહ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી તમામ મૂળ અરજીઓને એકીકૃત કરવાની હતી, જેને ડૉ.આર.ટી. દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી હતી. વર્તમાન કાર્યવાહીમાં સી.પી.સી.ના આદેશ VII નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજીનો નિર્ણય અને નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી મૂળ અરજીઓની વધુ કાર્યવાહી પર રોક લગાવવાની વાદીઓની પ્રાર્થના પર, ડિવિઝન બેન્ચે ફક્ત ૧૫ અને ૧૬ માં નીચે મુજબ ટિપ્પણી કરી:

"૧૫.કાયદાની સ્પષ્ટ જોગવાઈ હોવા છતાં, હાલના અરજદારોએ પ્રતિ દાવો દાખલ કરવાને બદલે સિટી સિવિલ કોર્ટમાં દાવો દાખલ કરવા માટે કવાયત કરી છે અને પસંદગી કરી છે અને ત્યારબાદ આગ્રહ રાખ્યો છે કે તે જ દાવો પહેલા સાંભળવામાં આવે અને નિર્ણય લેવામાં આવે અને ત્યારબાદ બેંકોના સમૂહ દ્વારા પસંદ કરાયેલી હાલની અરજીઓનો નિર્ણય લેવામાં આવે.જો તે વિનંતી સ્વીકારવામાં આવે તો જાહેર દેવાની વસૂલાત માટેના વિશેષ કાયદાનો સમગ્ર હેતુ નિષ્ફળ જશે.

૧૬. ટ્રિબ્યુનલ તેમજ સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ પસંદ કરાયેલી ઉપરોક્ત બે વિશિષ્ટ કાર્યવાહીઓ કાર્યવાહીના પક્ષકારો દ્વારા તેમની પોતાની ઈચ્છાથી પસંદ કરવામાં આવી છે, જ્યારે અરજદારોએ સિવિલ કોર્ટના મંચને પસંદ કર્યું છે.ત્યારબાદ, તેઓ આગ્રહ કરી શકતા નથી કે સિટી સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ કાર્યવાહી પૂર્ણ ન થાય ત્યાં સુધી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ ઉપરોક્ત કાર્યવાહી પર રોક લગાવવી જોઈએ.અન્યથા પણ, રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે ઉપરોક્ત છ અરજીઓ સમયના મુદ્દામાં પ્રથમ પસંદ કરવામાં આવી હતી.ત્યારબાદ,

વર્તમાન અરજદારો પાસે ગુક્સાનીની વસૂલાત માટે નિયમિત દાવો પસંદ કરવાને બદલે ઉપરોક્ત મૂળ અરજીઓમાં પ્રતિ દાવો પસંદ કરવાનો વિકલ્પ હતો.તેમ છતાં, તેઓએ દાવો પસંદ કર્યો છે અને ત્યારબાદ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કાર્યવાહી ચાલુ રાખવા માટે વિનંતી કરીને દેવા વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કાર્યવાહી અટકાવવાનો ઇરાદો સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે.

ઉપરોક્ત અવલોકનો પરથી એવું કહી શકાય નહીં કે ડિવિઝન બેન્ચે ઉપરોક્ત આદેશમાં ખાસ અવલોકન કર્યું છે કે સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ વાદીઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલો સ્વતંત્ર દાવો જરા પણ જાળવી શકાય તેવો નથી.વિવાદાસ્પદ આદેશ પરથી એવું જણાય છે કે, વિદ્વાન ન્યાયાધીશ, કોમર્શિયલ કોર્ટ, ફક્ત ૩૨ અને ૩૩માં નીચે મુજબ અવલોકન કરીને ફરિયાદને નકારી કાઢી છે:

"૩૨.ઉપરોક્ત હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને અને વાદીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલ એવા આચરણને ધ્યાનમાં રાખીને જે દર્શાવે છે કે DRT સમક્ષ પ્રતિ-દાવાને ઉઠાવ્યા વિના અને દાવો ચાલુ રાખવા માટે દબાણ કર્યા વિના, જેની ઉપર

જણાવ્યા મુજબ, પ્રતિ-દાવાને દાખલ કરીને રાહત મેળવી શકાતી હતી, પરંતુ વાદીઓને ઘણી તકો મળવા છતાં, તેમણે તે પસંદ કર્યું નથી અને તેથી, વાદીઓ એક તરફ વર્તમાન દાવાની કાર્યવાહીને પેઝિંગ રાખીને અને બીજી તરફ DRT દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવિધ અને અંતિમ આદેશોને પડકારીને પોતાની ભૂલનો લાભ લઈ શકતા નથી, તેમ છતાં RDDB એક્ટની કલમ ૧૮ અને ૧૯ હેઠળ વાદીઓને ઉપલબ્ધ ઉપાયો અંગે માનનીય કોર્ટના સ્પષ્ટ તારણો છે.

૩૩. આથી, વાદીઓ તેમની પાસે ઉપલબ્ધ ઉપાયો અને તેના જ્ઞાનથી પરિચિત ન હોવાની શક્યતાને નકારી શકાય તેમ નથી અને ઉપરોક્ત હકીકત ડી.આર.ટી., ડી.આર.એ.ટી. અને માનનીય ગુજરાત હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા અનેક આદેશોથી સમર્થિત હોવાનું જણાય છે અને તેથી, વાદીઓની આ વર્તણૂક વાદીઓને ઉપર કરવામાં આવેલી વિગતવાર ચર્ચાના પ્રકાશમાં વર્તમાન દાવોની કાર્યવાહી ચાલુ રાખવા માટે પણ અયોગ્ય ઠેરવે છે.

જો કે, ઉપર જણાવ્યા મુજબ, એવું બિલકુલ જોવા મળ્યું નથી કે નાણાકીય અધિનિયમ, ૧૯૯૩ની યોજનાને ધ્યાનમાં રાખીને સ્વતંત્ર દાવો જરા પણ જાળવી શકાય નહીં.માત્ર એટલા માટે કે કેટલાક ઉપાય ઉપલબ્ધ હોઈ શકે છે, વર્તમાન કેસમાં, કદાચ પ્રતિ-દાવા દ્વારા, જેનો વાદીએ લાભ લીધો ન હતો અને તેના બદલે, સ્વતંત્ર દાવો દાખલ કર્યો હતો, તે સીપીસીના આદેશ VII નિયમ ૧૧ હેઠળની ફરિયાદને નકારવાનું કારણ ન હોઈ શકે, સિવાય કે તે જોવામાં આવે અને જાણવા મળે કે દાવો કોઈ પણ કાયદા દ્વારા સ્પષ્ટપણે પ્રતિબંધિત છે.

૭.૫ આ તબક્કે એ નોંધવું જરૂરી છે કે વર્તમાન કેસમાં, હવે વાદીઓને કાઉન્ટર-ક્લેમ દાખલ કરવા માટે મોકલવામાં અથવા/અને કેસને ડીઆરટી (જે મુદ્દો હાલમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ છે)ને ટ્રાન્સફર કરવામાં કોઈ ફળદાયી હેતુ પૂરો થશે નહીં, કારણ કે બેંક દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી મૂળ અરજીઓનો નિકાલ CPC ના ઓર્ડર VII નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજીનો નિર્ણય અને નિકાલ થાય તે પહેલાં જ ઘણા સમય પહેલાં થઈ ગયો છે અને કોઈ પણ અરજીઓ શીખેલા ડીઆરટી સમક્ષ પેન્ડિંગ નથી. એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે વાદીઓ – ઉધાર લેનારાઓ વિરુદ્ધ જુદી

જુદી બેંકો દ્વારા જુદી જુદી મૂળ અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને મૂળ અરજીઓના એકત્રીકરણ માટેની તેમની અરજીને નકારી કાઢવામાં આવી હતી, જેને આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે સમર્થન આપ્યું હતું. હાલનો દાવો વાદીઓ દ્વારા બેંક/બેંકોના કન્સોર્ટિયમ સામે સંયુક્ત રીતે દાખલ કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી જો વાદીઓ પ્રતિ-દાવા દાખલ કરી શક્યા હોત તો પણ તે શક્ય નહોતું કારણ કે તમામ બેંકો સામે સંયુક્ત અને અલગથી હુકમનામાની માંગ કરવામાં આવી છે અને તે મુજબ, વિવિધ મૂળ અરજીઓમાં પ્રતિ-દાવા શક્ય હશે કે નહીં તે પણ એક ખૂબ જ ગંભીર પ્રશ્ન છે. કોઈ સમજી શકે છે કે જો કન્સોર્ટિયમ બેંકોની માત્ર એક જ મૂળ અરજી પેઝિંગ હોય અને દાવો કાં તો ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો હોય અને/અથવા માત્ર એક જ મૂળ અરજીમાં એક કાઉન્ટર-ક્લેમ દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય, જે વર્તમાન કેસમાં નથી.

૮. કોઈ પણ સંજોગોમાં, વિદ્વાન ન્યાયાધીશ, કોમર્શિયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલ કોઈ ચોક્કસ તારણની ગેરહાજરીમાં, તે સ્વતંત્ર દાવો જાળવી શકાય તેવો નથી અને/અથવા તે ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૧૯૯૩ ની જોગવાઈઓ હેઠળ ખાસ પ્રતિબંધિત છે, તો

વિદ્વાન ન્યાયાધીશ CPC ના ઓર્ડર VII નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજીમાં વાદીને નકારવામાં વાજબી નથી. વાદી દ્વારા પ્રતિવાદીઓ પાસેથી તેમના વિવિધ ખોટા કૃત્યો માટે ગુકસાની/વળતરના માધ્યમથી જે રાહતો માંગવામાં આવી છે, જેમાં કરારનો ભંગ, ખરાબ ભાવનાથી કરાયેલી કાર્યવાહી અને ગેરરીતિ અને/અથવા ગેરરીતિ અને ત્રાસદાયક જવાબદારીનો સમાવેશ થાય છે, તે ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૧૯૯૩ ની કલમ ૧૯ હેઠળની અરજીમાં પ્રતિ-દાવા તરીકે ગણી શકાય કે કેમ તે અંગે ખૂબ જ ગંભીર વિવાદ હોઈ શકે છે.આમ તો, ઉપર જણાવ્યા મુજબ, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કોઈ ચોક્કસ તારણ નોંધાયું નથી કે વાદીઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ સ્વતંત્ર દાવો કોઈ પણ કાયદા દ્વારા, ખાસ કરીને, ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૧૯૯૩ ની જોગવાઈઓ દ્વારા ખાસ પ્રતિબંધિત છે અને તેથી, CPC ના ઓર્ડર VII નિયમ ૧૧ હેઠળ વાદીને નકારી શકાય નહીં. તેથી, બેંક ઓફ રાજસ્થાન લિમિટેડ વિરુદ્ધ VCK શેર્સ એન્ડ સ્ટોક બ્રોકિંગ સર્વિસીસ લિમિટેડ (ઉપર) માં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટની મોટી બેંચને જે પ્રશ્નો મોકલવામાં આવ્યા છે, તેને સ્પર્શ કર્યા વિના, ઉપરોક્ત કારણોસર જ, CPC ના ઓર્ડર VII નિયમ ૧૧ હેઠળ વાદીને નકારી કાઢતો, વિદ્વાન ન્યાયાધીશ, કોમર્શિયલ કોર્ટ દ્વારા

પસાર કરાયેલ વિવાદાસ્પદ આદેશ રદ અને બાજુ પર રાખવા યોગ્ય છે.

૩૯. આ કાયદો સારી રીતે સ્થાયી થયેલો જણાય છે.એક્ટ, ૧૯૯૩ની અનુક્રમે કલમ ૧૮ અને ૧૯ને ધ્યાનમાં લેતા, ડી.આર.ટી. સમક્ષ મૂળ અરજી દાખલ કરવા માટે બેંક માટે કાર્યવાહીનું કારણ ઉધાર લેનારને અગાઉથી આપવામાં આવેલી રકમની કથિત ચૂકવણી નહોતી.અપીલકર્તાએ તેમના મુકદ્દમામાં બાંયધરી આપનાર તરીકે તેમની ક્ષમતામાં કાર્યવાહીનું કારણ એ હતું કે બેંક દ્વારા ૧૩/૦૩/૨૦૧૫ની મંજૂરી પત્રના રૂપમાં કરારનો કથિત ભંગ કરવામાં આવ્યો હતો.આ દાવાની કિંમત ગમે તે હોય, બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આપણે આ તબક્કે એ મુદ્દા પર જઈ શકતા નથી કે અહીં અપીલકર્તાનો દાવો કાયદામાં ટકી શકે છે કે નહીં અથવા મંજૂરી પત્ર અને તેમાં સમાવિષ્ટ શરતોને ધ્યાનમાં રાખીને બેંકને તેની તમામ જવાબદારીઓમાંથી મુક્ત કરવા માટે તે યોગ્ય છે કે નહીં.

અમે માત્ર મર્યાદિત મુદ્દા સાથે સંબંધિત છીએ કે શું અપીલકર્તા મૂળ વાદી તરીકે ફરિયાદને નકારીને શ્રેશોલ્ડ પર બિન-યોગ્ય હોઈ શકે છે.એ સ્પષ્ટ છે કે ડી.આર.ટી. સમક્ષ બેંક દ્વારા પસંદ કરાયેલી અરજીમાં ઉભા થયેલા મુદ્દાઓ, અહીં બાંયધરી આપનાર તરીકે અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલા મુકદ્દમામાં ઉભા થયેલા મુદ્દાઓથી અલગ હતા.અધિનિયમ, ૧૯૯૩ની કલમ ૧૭ અને ૧૮ પરથી

સ્પષ્ટ થાય છે કે દીવાની અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર માત્ર બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા દ્વારા તેના દેવાની વસૂલાત માટેની અરજીઓના સંદર્ભમાં પ્રતિબંધિત છે.કોઈ પણ રાહત માટે બેંક સામે ઉધાર લેનાર અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા કોઈપણ મુકદ્દમાના સંદર્ભમાં નાગરિક અદાલતોના અધિકારક્ષેત્ર પર પ્રતિબંધ નથી.કલમ ૧૮(૬) અને ૧૮(૧૧) કે જેના પર બેંક દ્વારા ફરિયાદને નકારી કાઢવાના હેતુથી ઘણો ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે, તે માત્ર સક્ષમ જોગવાઈઓ છે, જે ભારતીય બેંક (ઉપર)ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા માનવામાં આવે છે.આ સંદર્ભમાં, અમે ૨૦૦૬ (૫) એસ.સી.સી. ૭૨ માં નોંધાયેલા ઇન્ડિયન બેંક વિરુદ્ધ એબીએસ મરીન પ્રોડક્ટ્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટની સંબંધિત ટિપ્પણીઓ ટાંકીએ છીએ.

૧૫. દેવા વસૂલાત અધિનિયમની કલમ ૧૭ અને ૧૮ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે નાગરિક અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર માત્ર બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા દ્વારા તેના દેવાની વસૂલાત માટેની અરજીઓના સંદર્ભમાં પ્રતિબંધિત છે.કોઈપણ રાહત માટે બેંક સામે ઉધાર લેનાર અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા કોઈપણ દાવોના સંદર્ભમાં દીવાની અદાલતોના અધિકારક્ષેત્ર પર પ્રતિબંધ નથી.એ વાત વિવાદિત નથી કે જ્યારે ઉધાર લેનાર દ્વારા સી.એસ. નંબર ૭/૧૯૯૫ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો ત્યારે

કલકત્તા હાઈકોર્ટ પાસે તેને મંજૂર કરવાની અને તેનો નિકાલ કરવાની સત્તાક્ષેત્ર હતું અને તે દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું અને તે દાવાને મંજૂર કરવાની અને તેનો નિકાલ કરવાની સત્તાક્ષેત્ર ધરાવે છે.આ કાયદામાં દાવો અને કાર્યવાહીના હસ્તાંતરણ માટે કોઈ જોગવાઈ નથી, સિવાય કે કલમ ૩૧, જે દેવાની વસૂલાત માટે બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા દ્વારા દાવા/કાર્યવાહી સાથે સંબંધિત છે.કલમ ૩૧ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે દેવા વસૂલાત અધિનિયમ હેઠળ ટ્રિબ્યુનલની સ્થાપનાની તારીખ પહેલાં તરત જ કોઈ પણ કોર્ટ સમક્ષ જે કેસ અને કાર્યવાહી (બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓને લેવાના દેવાની વસૂલાત માટે) પેનિંગ હતી, તે જ ટ્રિબ્યુનલને ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી હતી.આ કિસ્સામાં, એમાં કોઈ વિવાદ નથી કે કંપનીએ બેંક સામે સી.એસ. નંબર ૭/૧૯૯૫ દાખલ કર્યો તેના ઘણા સમય પહેલાં દેવું વસૂલ ટ્રિબ્યુનલ, કલકત્તાની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.ઉક્ત દાવો ટ્રિબ્યુનલની સ્થાપનાની તારીખના ઘણા સમય પછી દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અને તે કોઈ બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા દ્વારા દેવાની વસૂલાત માટે દાખલ કરવામાં આવેલો દાવો અથવા કાર્યવાહી ન હોવાથી, તે કલમ ૩૧ને આકર્ષિત કરતો ન હતો.

૧૬. જ્યાં સુધી કલમ ૧૯ ની પેટા-કલમ (૬) થી (૧૧) ની વાત છે, તે માત્ર સક્ષમ જોગવાઈઓ છે. દેવા વસૂલાત અધિનિયમ, મૂળ રૂપે જે રીતે હતો, તેમાં બેંક/નાણાકીય સંસ્થા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીમાં પ્રતિવાદીને બેંક/નાણાકીય સંસ્થા સામે કોઈ સેટ ઓફનો દાવો કરવા અથવા કોઈ કાઉન્ટર દાવો કરવા માટે સક્ષમ બનાવવાની કોઈ જોગવાઈ નહોતી. તેમાં અન્ય કારણોની સાથે, આ કાયદો ગેરબંધારણીય હોવાનું માનવામાં આવ્યું હતું (જુઓ દિલ્લી હાઈકોર્ટ બાર એસોસિએશન વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા એ.આઈ.આર. ૧૯૯૫ દિલ્લી ૩૨૩). આ કોર્ટ સમક્ષ ઉક્ત નિર્ણય સામે અપીલ પેન્ડિંગ દરમિયાન, ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ બેંકો/નાણાકીય સંસ્થાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓમાં પ્રતિવાદીઓ દ્વારા સેટ ઓફ અને કાઉન્ટર-ક્લેઈમ્સની જોગવાઈ કરીને ખામી દૂર કરવા માટે ૨૦૦૦ના અધિનિયમ ૧ દ્વારા અધિનિયમમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. સુધારેલા અધિનિયમની જોગવાઈઓને આ અદાલતે યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વિરુદ્ધ દિલ્લી હાઈકોર્ટ બાર એસોસિએશન [૨૦૦૨ (૪) એસ.સી.સી. ૨૭૫] માં માન્ય રાખી હતી. સુધારેલા અધિનિયમની કલમ ૧૯ ના પેટા વિભાગ (૬) થી (૧૧) ની અસર એ છે કે બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા દ્વારા શરૂ કરાયેલા

મુકદ્દમા અથવા કાર્યવાહીમાં કોઈપણ પ્રતિવાદી આ કરી શકે છે:

((a) બેંક/નાણાકીય સંસ્થાની માગણી સામે સેટ ઓફ કરવામાં આવેલો દાવો, આવી બેંક/નાણાકીય સંસ્થા પાસેથી કાયદેસર રીતે વસૂલ કરી શકાય તેવી કોઈ પણ નિશ્ચિત રકમ; અને (b) બેંક/નાણાકીય સંસ્થાના દાવા સામે કાઉન્ટર-ક્લેઈમ દ્વારા સ્થાપિત, અરજી દાખલ કરતા પહેલાં અથવા પછી, પરંતુ પ્રતિવાદીએ પોતાનો બચાવ રજૂ કર્યો હોય તે પહેલાં અથવા બચાવ રજૂ કરવાનો સમય સમાપ્ત થયો હોય તે પહેલાં, બેંક/નાણાકીય સંસ્થા સામે આવા પ્રતિવાદીને ઉદ્ભવતા કાર્યવાહીના કારણના સંદર્ભમાં કોઈપણ અધિકાર અથવા દાવો, પછી ભલે તે કાઉન્ટર દાવો ગુકસાનીના દાવાની પ્રકૃતિનો હોય કે ન હોય. મહત્વની વાત એ છે કે કલમ ૧૭ અને ૧૮માં સુધારો કરવામાં આવ્યો નથી. ટ્રિબ્યુનલને સુધારા પછી પણ, બેંકો/નાણાકીય સંસ્થાઓ સામે ઉધાર લેનારાઓ અથવા અન્ય લોકો દ્વારા શરૂ કરાયેલા સ્વતંત્ર મુકદ્દમાઓ અથવા કાર્યવાહીઓ પર કાર્યવાહી કરવા માટે અધિકારક્ષેત્ર આપવામાં આવ્યું નથી, ન તો આવા મુકદ્દમાઓ અથવા કાર્યવાહીઓના સંદર્ભમાં નાગરિક અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રને પ્રતિબંધિત કરવામાં આવ્યો છે. ફક્ત એક જ ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે કે પ્રતિવાદીઓને બેંક અથવા નાણાકીય

સંસ્થાઓ દ્વારા તેમને મળવાપાત્ર રકમની વસૂલાત માટે પહેલેથી જ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓમાં કલમ ૧૯ની પેટા-કલમ (૬) થી (૮) માં આપવામાં આવેલ સેટ ઓફનો દાવો કરવા અથવા કાઉન્ટર-ક્લેઈમ કરવા માટે સક્ષમ બનાવવામાં આવ્યા છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જે આપવામાં આવે છે અને જેની પરવાનગી આપવામાં આવે છે તે બેંક/નાણાકીય સંસ્થા દ્વારા પેવિંગ અરજીમાં પ્રતિવાદી દ્વારા કોસ-એક્શન છે, જેનો હેતુ બેંક/નાણાકીય સંસ્થાના દાવાને તેની અરજીમાં કરવામાં આવે છે અને પ્રતિવાદીના કાઉન્ટર-ક્લેઈમ અથવા સેટ ઓફ માટેના દાવાને એક સામાન્ય આદેશ દ્વારા નિકાલ કરવા માટે એક જ સંકલિત કાર્યવાહી છે.

૧૭. ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ બેંકની અરજીમાં પ્રતિ દાવો કરવો એ એકમાત્ર ઉપાય નથી, પરંતુ ઉધાર લેનાર/પ્રતિવાદી માટે ઉપલબ્ધ વિકલ્પ છે. તેઓ બેંક સામેના તેમના દાવા અંગે દીવાની અદાલત અથવા અન્ય યોગ્ય ફોરમ સમક્ષ અલગ દાવો અથવા કાર્યવાહી પણ કરી શકે છે અને તેને આગળ ધપાવી શકે છે. જે બેંકની અરજીમાં પ્રતિદાવા કરવામાં આવ્યો હોય, તે બેંક પાસે પણ તેની અરજીને ધ્યાનમાં લેતી વખતે પ્રતિવાદીના પ્રતિદાવાને

બાકાત રાખવા માટે ટ્રિબ્યુનલને અરજી કરવાનો વિકલ્પ હોય છે. જ્યારે બેંક દ્વારા આવી અરજી કરવામાં આવે છે, ત્યારે ટ્રિબ્યુનલ કાં તો પ્રતિ-દાવાને બાકાત રાખવાનો ઇનકાર કરી શકે છે અને બેંકની અરજી અને પ્રતિ-દાવાને એકસાથે ધ્યાનમાં લેવાનું ચાલુ રાખી શકે છે; અથવા પ્રાર્થના મુજબ પ્રતિ-દાવાને બાકાત રાખી શકે છે, અને માત્ર બેંકની અરજી સાથે આગળ વધી શકે છે, જેમાં પ્રતિ-દાવા બેંક/નાણાકીય સંસ્થા સામે સ્વતંત્ર દાવા બની જાય છે. આ પછી પ્રતિવાદીએ આવા બાકાત કરાયેલા પ્રતિદાવાના સંદર્ભમાં દીવાની અદાલતનો સંપર્ક કરવો પડશે કારણ કે ટ્રિબ્યુનલ પાસે બેંક/નાણાકીય સંસ્થા સામેના કોઈપણ સ્વતંત્ર દાવાનો નિકાલ કરવાનો અધિકાર નથી. બેંક સામે સ્વતંત્ર દાવો ધરાવતા અરજીમાં પ્રતિવાદીને માત્ર પ્રતિ-દાવા દ્વારા જ બેંક સામે પોતાનો દાવો કરવા માટે ફરજ પાડી શકાતો નથી. અથવા અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી અદાલતમાં સ્વતંત્ર દાવો કરીને કરવામાં આવેલો તેમનો દાવો તેમની ઈચ્છા વિરુદ્ધ ટ્રિબ્યુનલને ટ્રાન્સફર કરી શકાય નહીં.

૧૮. આ કિસ્સામાં, પ્રથમ પ્રતિવાદી ઈચ્છતો નથી કે તેનો કેસ ટ્રિબ્યુનલમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવે. તેથી, એ સ્પષ્ટ છે કે પ્રથમ

પ્રતિવાદી દ્વારા ગુકસાનીની વસૂલાત માટે હાઈકોર્ટમાં બેંક સામે દાખલ કરવામાં આવેલો દાવો, એક સ્વતંત્ર દાવો હોવાથી, અને બેંક દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીમાં કરવામાં આવેલો પ્રતિ-દાવો ન હોવાથી, ટ્રિબ્યુનલને ઉપરોક્ત દાવો ટ્રાન્સફર કરવા માટે બેંકની અરજી ગેરસમજણભરી હતી અને જાળવી શકાય તેવી નહોતી. હાઈકોર્ટ, જ્યાં કંપની દ્વારા બેંક સામે ગુકસાનીનો દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, બેંકે કંપની સામે ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અરજી દાખલ કરી તેના ઘણા સમય પહેલાં, તે દાવો અંગે અધિકારક્ષેત્ર ધરાવે છે અને તેનો અધિકારક્ષેત્ર દેવા વસૂલાત અધિનિયમની કલમ ૧૮ અથવા અન્ય કોઈ જોગવાઈ હેઠળ બાકાત અથવા પ્રતિબંધિત નથી.

૪૦. ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં, આપણે નાહર ઇન્ડસ્ટ્રીયલ એન્ટરપ્રાઇઝિસ [સુપ્રા] ના ફરિયાદી ૫૧ માં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોનો પણ સંદર્ભ લઈ શકીએ છીએ અને તેના પર આધાર રાખી શકીએ છીએ. ઇન્ડિયન બેંક [સુપ્રા] નો ઉલ્લેખ નાહર ઇન્ડસ્ટ્રીયલ એન્ટરપ્રાઇઝિસ લિમિટેડના ફરિયાદી ૫૧ માં કરવામાં આવ્યો છે, ફરિયાદી ૫૧ આ પ્રમાણે છે:

૫૧. ઇન્ડિયન બેંક (સુપ્રા) માં નિર્ણયને અલગ પાડવાનો દાવો કરતાં, એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે દાવોમાં કંપનીનો દાવો બેંકની અરજીમાં કાઉન્ટર કલેમ તરીકે જાળવી શકાય છે, તેથી કોર્ટની સંયુક્ત ટ્રાયલનો આદેશ આપવાની સત્તાને કાપવા માટે કોઈ વોરંટ નથી, જે અસર પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે જો બંને પક્ષોની સંમતિ હોય તો જ આદેશ આપી શકાય છે, એમ માનવામાં આવ્યું હતું:

"૮.તેમના ન્યાયમૂર્તિઓએ જણાવ્યું છે કે મુકદ્દમાનો વિષય અને ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની કાર્યવાહી કોઈ પણ રીતે જોડાયેલી નથી, પરંતુ અમને લાગે છે કે બે મુકદ્દમાઓ બેંક અને કંપની વચ્ચેના સમાન વ્યવહાર અથવા વ્યવહારોની શ્રેણીમાંથી ઉદ્ભવે છે.તેલે, જેમ કે તેમના લોર્ડશિપ્સ દ્વારા અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે, ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ બેંક દ્વારા અરજીમાં પ્રતિ દાવો કંપની માટે ઉપલબ્ધ એકમાત્ર ઉપાય ન હતો, પરંતુ કંપની પાસે દાવો કરવાનો વિકલ્પ ઉપલબ્ધ હતો, અને કંપનીએ દાવો દાખલ કરીને તે વિકલ્પનો ઉપયોગ કર્યો છે, તે કોઈ પણ રીતે દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલમાં અરજી અને દાવોની સંયુક્ત સુનાવણીનો આદેશ

આપવાની કોર્ટની સત્તાને અસર કરતું નથી, જો દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલ પાસે કંપનીની કાર્યવાહીને મંજૂરી આપવાનો અધિકારક્ષેત્ર હોય. નોંધવા જેવી બાબત એ છે કે કંપનીનો દાવો બેંકની અરજીમાં પ્રતિ-દાવા તરીકે જાળવી શકાયો હોત, ભલે તે કાર્યવાહીના સમાન કારણમાંથી ઉદ્ભવ્યો ન હોય. એવા પ્રતિબંધને રજૂ કરીને સંયુક્ત સુનાવણીનો આદેશ આપવાની અદાલતની સત્તાને ઘટાડવા માટે કોઈ વોરંટ નથી કે જો બંને પક્ષોની સંમતિ હોય તો જ સંયુક્ત સુનાવણીનો આદેશ આપી શકાય. સંયુક્ત સુનાવણીનો આદેશ આપવા માટે સુપ્રસિદ્ધ સિદ્ધાંતો પર અદાલતમાં રહેલી સત્તા પક્ષકારોની ઈચ્છા પર આધારિત નથી, પરંતુ તે સુનાવણીની સગવડતા, સમય અને ખર્ચની બચત અને ઓછામાં ઓછા પુરાવાના એક ભાગની નકલ ટાળવા પર આધારિત છે, જેનાથી સમય અને નાણાંની બચત થાય છે.

૪૧. વિવાદાસ્પદ આદેશ પરથી એવું લાગે છે કે કોમર્શિયલ કોર્ટ કોફેક્સ એક્સપોર્ટ્સ લિમિટેડના ફરર ૩૮માં દિલ્હી હાઈકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલી ટિપ્પણીઓ પર આધાર રાખ્યો છે.

૩૮. દરેક ખોટાનો ઉપાય હોય છે.દરેક કાનૂની દાવા અથવા અધિકારનો અમલ થવો જોઈએ.જો કે, કોઈને પણ એ અધિકાર નથી કે તેનો દાવો કોઈ ચોક્કસ ફોર્મ દ્વારા ચલાવવામાં આવે. જો કોઈ વ્યક્તિ અને બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા વચ્ચે સેટ-ઓફ અથવા કાઉન્ટર કલેઈમ દ્વારા દાવાઓ અને ક્રોસ કલેઈમ બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા દ્વારા દેવું વસૂલાત ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અને બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થા દ્વારા અને અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા દીવાની અદાલત સમક્ષ અમલમાં મૂકવામાં આવે તો તેમાં કંઈ ખોટું નથી.જે વ્યક્તિના આદેશ પર ક્રોસ દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અથવા ક્રોસ દાવા, પ્રતિ-દાવા અથવા સેટ-ઓફની અરજી પસંદ કરવામાં આવી હતી તે પૂર્વગ્રહની ફરિયાદ કરી શકતો નથી કારણ કે તે હંમેશા સેટ-ઓફ અથવા પ્રતિ દાવાઓના વિષયવસ્તુના દાવાઓના સંદર્ભમાં હુકમનામા માટે દીવાની અદાલતનો સંપર્ક કરી શકે છે.આ કાયદામાં બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓ દ્વારા અને આ સિવાયની વ્યક્તિઓ દ્વારા દાવાઓના નિર્ણય માટે અલગ મંચો પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે.દરેકને તેના માટે નિર્ધારિત ફોર્મની અધિકારક્ષેત્રનો આહ્વાન કરવાનો અધિકાર છે અને દરેક ફોર્મ તેની અધિકારક્ષેત્રની યોગ્યતામાં દાવાનો પ્રયાસ કરશે.અંતિમતા તેના સંબંધિત અધિકારક્ષેત્રની યોગ્યતામાં

બેમાંથી દરેક દ્વારા પહોંચેલા અને પ્રાપ્ત થયેલા તારણો સાથે જોડાયેલી રહેશે. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા સાંભળવામાં આવેલા અને નિર્ણય લેવામાં આવેલા મુદ્દાઓ રેસ જ્યુડિકાટી તરીકે કાર્ય કરશે અને સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૧ના ખુલાસા VIII ના આધારે દીવાની અદાલત સમક્ષના મુકદ્દમામાં પક્ષકારોને બંધનકર્તા રહેશે. જો કે, દીવાની અદાલત તેની અધિકારક્ષેત્રની યોગ્યતામાં આવતા મુદ્દાઓ નક્કી કરવા માટે સ્વતંત્ર રહેશે. જો દીવાની અદાલતે તેના દ્વારા જમ કરાયેલા મુદ્દાનો નિર્ણય કરવો પડે અને તેની યોગ્યતામાં હોય અને જો દીવાની અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા તારણો અને ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલા તારણો વચ્ચે અનિવાર્ય સંઘર્ષ હોય, તો દીવાની અદાલતનો નિર્ણય સ્પષ્ટપણે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલા તારણોને રદ કરશે અને અદાલત માટે અદાલત છે અને ટ્રિબ્યુનલ ટ્રિબ્યુનલ છે; ભૂતપૂર્વ ટ્રાયલ પર ચુકાદો આપે છે, બાદમાં માત્ર કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો દ્વારા માર્ગદર્શન આપવામાં આવેલી સંક્ષિપ્ત તપાસ જ કરે છે કારણ કે અધિનિયમ પ્રદાન કરે છે.

૪૨. ઉપર દર્શાવેલ અવલોકનો પર આધાર રાખીને ફરિયાદ કયા આધારે નકારી શકાય તે અમે સમજી શકતા નથી. વાણિજ્યિક અદાલત દ્વારા તેના સાચા અર્થને સમજ્યા વિના આવા અવલોકનો પર આધાર રાખવો એ એક દેખીતી ભૂલ છે.

૪૩. ઉપરોક્ત મુદ્દાઓ પરના અમારા અંતિમ નિષ્કર્ષનો સારાંશ નીચે મુજબ છે:

(i) જાહેરનામાના દાવાને મંજૂરી આપવા માટે દીવાની અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર પ્રતિબંધિત નથી કારણ કે ડી.આર.ટી.ને પક્ષકારોના શીર્ષક વગેરે સંબંધિત કોઈ ઘોષણા જારી કરવાની સત્તા નથી. ડી.આર.ટી.નો અધિકારક્ષેત્ર માત્ર પ્રમાણપત્ર જારી કરવા સુધી મર્યાદિત છે.

(ii) જ્યારે જટિલ પ્રશ્નો અથવા વિવાદિત તથ્યો લિઝમાં સામેલ હોય, જેનો પુરાવા પર વિસ્તૃત સુનાવણી દ્વારા ઉકેલ લાવવાની જરૂર હોય ત્યારે દીવાની દાવો ચલાવવા માટે દીવાની અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર પ્રતિબંધિત નથી.

(iii) જ્યારે છેતરપિંડી અને ખોટી રજૂઆતના આક્ષેપો પર અંતિમ નિર્ણય લેવાનો હોય ત્યારે દીવાની અદાલતનો દાવો સ્વીકારવાનો અધિકાર પ્રતિબંધિત નથી.

(iv) દેવું વસૂલાત અધિનિયમ અથવા સાર્ફેસી અધિનિયમની જોગવાઈઓનું પાલન કરીને બેંક તેની લેણી રકમની વસૂલાત માટે કોઈ પગલું લે તે પહેલાં દાખલ કરવામાં આવેલા કોઈપણ મુકદ્દમાને મંજૂરી આપવા માટે દીવાની અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર પ્રતિબંધિત નથી.

(v) સેટ ઓફ અથવા કાઉન્ટર-ક્લેઈમના સ્વરૂપમાં કોઈપણ દાવો મંજૂર કરવા માટેની દીવાની અદાલતની અધિકારક્ષેત્ર પણ પ્રતિબંધિત નથી, ખાસ કરીને જ્યારે સાર્ફેસી એક્ટ મુજબ તેની લેણી રકમ વસૂલ કરવા માટે બેંકની કોઈપણ કાર્યવાહીને દાવોમાં પડકારવામાં ન આવે.

(vi) એ સારી રીતે સ્થાપિત છે કે ફરિયાદ ત્યારે જ નકારી કાઢવી જોઈએ જ્યારે સી.પી.સી.ના આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ વિચારણા કરાયેલી જરૂરિયાતની વિનંતી કરવામાં આવે અને સાબિત

થાય.સીપીસીના આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીના સમર્થનમાં, તેમાં દર્શાવેલ કોઈપણ આધારને ઉઠાવતી આવી દલીલ સીધી જ વાદી દ્વારા સીપીસીના આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજીમાં પ્રતિવાદીના દાવાને સમર્થન આપતી અરજીમાં કરવામાં આવેલા સંબંધિત નિવેદનો તરફ નિર્દેશ કરે છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, વાદીના નિવેદનોથી એવું દેખાવું જોઈએ કે સીપીસીના આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ અરજી દાખલ કરનાર પક્ષનો કેસ બહાર આવ્યો છે.બીજી તરફ, જો પક્ષ દ્વારા ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ સીપીસી હેઠળની તેમની અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલા આધારો માટે વધુ તપાસ અથવા બાબતની તપાસની જરૂર હોય, જે અન્યથા ટ્રાયલ કર્યા વિના શક્ય નથી, તો અરજી દાખલ કરનાર પક્ષ દ્વારા કરવામાં આવેલા આક્ષેપના આધારે જ ફરિયાદને નકારી શકાય નહીં.એ કહેવાની જરૂર નથી કે ફરિયાદને નકારી કાઢવી એ દાવો કાર્યવાહીમાં એક આત્યંતિક પગલું છે, કારણ કે આવા અસ્વીકારથી દાવો દાખલ કરનારના દાવાને સુનાવણી હાથ ધરીને ધ્યાનમાં લેતા પહેલા જ દાવો રદ થાય છે.એ પણ નોંધવું જોઈએ કે આવી અરજી પ્રતિવાદી દ્વારા લેખિત નિવેદન દાખલ કરતા પહેલા અથવા તે પછી કોઈપણ સમયે દાખલ કરી શકાય છે.તેથી, સીપીસીના આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ અરજીને ધ્યાનમાં લેવાની

આવી કવાયત ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા અત્યંત કાળજી અને સાવધાનીથી થવી જોઈએ, કારણ કે અરજીમાં સમાવિષ્ટ નિવેદનોના આધારે માત્ર અરજીને નકારીને પક્ષકારના સંપૂર્ણ ટ્રાયલના અધિકારને પ્રેશોલ્ડ પર નકારી શકાય નહીં, સિવાય કે આવી અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલા આધારોને પ્લેઈન્ટના સાદા વાંચન દ્વારા પણ યોગ્ય ઠેરવવામાં આવે.

૪૪. આ બાબતની એકંદર દૃષ્ટિએ, અમને ખાતરી છે કે વાદીને નકારી શકાયો ન હતો, ન તો રેસ-જ્યુડિકાટના આધારે કે ન તો એક્ટ, ૧૯૯૩ની અનુક્રમે કલમ ૧૭ અને ૧૮ની જોગવાઈઓ દ્વારા દાવો પ્રતિબંધિત હોવાના આધારે.

૪૫. પરિણામે, આ અપીલ સફળ થાય છે અને તેને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.કોમર્શિયલ કોર્ટ દ્વારા ૦૪/૦૭/૨૦૧૮ ના રોજ પસાર કરાયેલ કોમર્શિયલ મુકદ્દમો નંબર ૧૦/૨૦૧૮ માં આંક ૨૨ હેઠળ પસાર કરાયેલ વિવાદિત ચુકાદો અને હુકમ રદ કરવામાં આવે છે.કોમર્શિયલ સ્યુટ નંબર ૧૦/૨૦૧૮ને કોમર્શિયલ કોર્ટ, સિટી સિવિલ કોર્ટ, અમદાવાદમાં પુનઃસ્થાપિત કરવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો છે.તે મુજબ હુકમ કરવામાં આવશે.

(જે. બી. પારડીવાલા, ન્યાયમૂર્તિ)

(વિશેષ કુમાર બી. માયાણી, ન્યાયમૂર્તિ)

વિષય :

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.